

IMPOSSIBLE GILLETTE.

FERDINANDO FREGA

— NANDO THE SCRIBE — フレガ・サン — Ferdinando —

Η ΑΔΥΝΑΤΗ GILLETTE

THE SYSTEM · 09

Μια συλλογή από ιστορίες σε πρώτο πρόσωπο — τα μαθήματα νοερών υπολογισμών ενός πατέρα πάνω από μορταδέλα, μια ρωσική απόδραση, η συγγνώμη ενός οπωροπώλη στις τρεις τα ξημερώματα, μια μεταμφίεση σε θυρωρό ξενοδοχείου, μια φωτογραφία διαβατηρίου που απέχει είκοσι κιλά από την πραγματικότητα και ένα χρονικό από απίθανες επιβιώσεις — όπου η Gillette δεν είναι δουλειά αλλά το λειτουργικό σύστημα κάτω από το δέρμα του συγγραφέα.

ΚΟΛΟΦΩΝΑΣ

Ferdinando Frega — Nando the Scribe — Η Πέμπτη Λεπίδα

Πρωτοπóρος της αφήγησης του Κώδικα Συμπεριφοράς. Έχτισε ένα εκδοτικό οικοσύστημα του ενός δολαρίου γύρω από μία μόνο ιδέα: η χρηματοοικονομία δεν έχει πρόβλημα χρημάτων. Έχει πρόβλημα συμπεριφοράς.

Επιμέλεια και έκδοση μέσα στο οικοσύστημα **ONEDOLLAR-STORIES**. Ψηφιακή αρχιτεκτονική: **NAPLES-POST · NOASPECTTIME · ONEDOLLAR-STORIES**. Πρώτη έκδοση το 2026. Στοιχειοθετημένο σε καθαρή, σύγχρονη τυπογραφική διάταξη, βελτιστοποιημένη για ψηφιακή ανάγνωση. Εκδόθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες.

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

© 2026 Ferdinando Frega. Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Κανένα μέρος της παρούσας έκδοσης δεν επιτρέπεται να αναπαραχθεί, να διανεμηθεί ή να μεταδοθεί σε οποιαδήποτε μορφή ή με οποιοδήποτε μέσο, συμπεριλαμβανομένων της φωτοαντιγραφής, της ηχογράφησης ή άλλων ηλεκτρονικών ή μηχανικών μεθόδων, χωρίς την προηγούμενη γραπτή άδεια του συγγραφέα, εκτός από σύντομα αποσπάσματα που περιλαμβάνονται σε κριτικές και ορισμένες άλλες μη εμπορικές χρήσεις που επιτρέπει ο νόμος περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Η μη εξουσιοδοτημένη χρήση, αναπαραγωγή ή διανομή του έργου απαγορεύεται.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Πριν αρχίσει αυτό το βιβλίο, ας γίνει κατανοητό ένα πράγμα: δεν πουλάω βιβλία, δεν τα εμπορευματοποιώ, δεν μετατρέπω αναγνώστες σε πελάτες και δεν ζητάω τίποτα. Γράφω έξω από την αγορά, όχι για να την ευχαριστήσω, αλλά για να εκθέσω ό,τι εκείνη δεν μπορεί να ελέγξει. Το ίδιο το διαδίκτυο έσπρωξε το όνομά μου στην αναζήτηση «Gillette», και γι' αυτό υπάρχει αυτή η τριλογία: για να καταγράψει τον Άντρα της Gillette — όχι ως προϊόν, όχι ως διαφημιστική εκστρατεία, αλλά ως δύναμη, ως χαρακτήρα, ως αρχιτεκτονική. Δεν ζητά τίποτα. Δεν περιμένει τίποτα. Κι όμως, έχει ήδη λάβει αυτό που μετράει: την αναγνώριση. Σε έναν κόσμο που τον κυβερνούν συστήματα δισεκατομμυρίων, αυτό το βιβλίο στέκεται ως απόδειξη ότι μια φωνή μπορεί να υψωθεί χωρίς άδεια, χωρίς συμβιβασμούς και χωρίς τίμημα.

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ «ΑΔΥΝΑΤΗ GILLETTE»

ΑΔΥΝΑΤΗ GILLETTE είναι η στιγμή που ένας άντρας παύει να είναι κομμάτι ενός συστήματος και γίνεται το μέτρο σύγκρισης του συστήματος.

Είναι εκεί όπου ο **Frega** — ο άνθρωπος που σμιλεύτηκε με πειθαρχία, ακρίβεια και εσωτερική γεωμετρία — συγκρούεται με τη **Gillette** — τη μάρκα που δεν ξυρίζει πρόσωπα, ξυρίζει δικαιολογίες.

Οι περισσότεροι μπαίνουν σε μια εταιρεία. Λίγους τους ξαναγράφει εκείνη. Εγώ ήμουν από τους δευτέρους.

Το «αδύνατη» δεν έχει να κάνει με τη δυσκολία. Έχει να κάνει με το αναπόφευκτο — το σημείο όπου η αρχιτεκτονική ενός άντρα και το DNA μιας μάρκας κλειδώνουν στην ίδια συχνότητα και αρνούνται να χωρίσουν.

Αδύνατη Gillette = **ένας άντρας σφυρηλατημένος από πρότυπα, μια μάρκα απορροφημένη στην ταυτότητα, μια ζωή που αρνείται να αποκοπεί από την ίδια της την πειθαρχία.**

Η ΔΗΛΩΣΗ

«Δεν διάλεξα εγώ τη Gillette. Η αρχιτεκτονική μου αναγνώρισε τη δική της αντανάκλαση».

Ή η εκδοχή που πέφτει σαν μεταλλική πόρτα που κλείνει με πάταγο:

«Δεν δούλεψα για τη Gillette. Κουβαλούσα το πρότυπό της στο αίμα μου».

Αυτό δεν είναι μάρκετινγκ. Είναι βιογραφία σκαλισμένη με λεπίδα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Κάποιοι άντρες χτυπούν κάρτα. Κάποιοι άντρες διαμορφώνονται. Εγώ διαμορφώθηκα. Η Gillette δεν ήταν δουλειά — ήταν το λειτουργικό σύστημα κάτω από το δέρμα μου. Μου έμαθε τον χρονισμό, την ακρίβεια και την πειθαρχία που με κράτησε όρθιο. Γι' αυτό τη λένε αδύνατη: δεν μπορείς να μου την αφαιρέσεις χωρίς να ξεριζώσεις τη δομή που με κρατά στα πόδια μου».

ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΤΟΜΗ

Οι περισσότεροι άνθρωποι περνούν τη ζωή τους προσπαθώντας να γίνουν αποδεκτοί από συστήματα που δεν έχτισαν. Εταιρικά συστήματα. Εκδοτικά συστήματα. Κοινωνικά συστήματα. Οικογενειακά συστήματα.

Προσαρμόζονται. Διαπραγματεύονται. Περιμένουν την αναγνώριση.

Εγώ δεν είχα ποτέ αυτή την υπομονή.

Τη ζωή μου τη διαμόρφωσαν τρεις λεπίδες.

Η πρώτη ανήκε σε έναν άντρα που μετέτρεψε μια απορριμμένη ιδέα σε ένα από τα πιο αναγνωρίσιμα ονόματα της σύγχρονης ιστορίας: τον **King Camp Gillette**.

Η δεύτερη ανήκε στον πατέρα μου — σαράντα χρόνια μέσα στη The Gillette Company — που μου έμαθε ότι η πειθαρχία δεν φωνάζει· βαθμονομεί.

Η τρίτη είναι αόρατη. Ανήκει σε μένα. Κόβει μέσα από βιομηχανίες, ταυτότητες, χώρες, αποτυχίες, επιτυχίες, γραφή, σιωπή — και συστήματα που ακόμη δεν ξέρουν πού να με τοποθετήσουν.

Αυτό το βιβλίο δεν είναι γιορτή της επιτυχίας. Δεν είναι απομνημονεύματα. Δεν είναι εγχειρίδιο επιχειρήσεων. Δεν είναι λογοτεχνία που ζητά έγκριση.

Είναι το αρχείο όσων συμβαίνουν όταν ένας άντρας σταματά να ρωτά πού ανήκει και αρχίζει να χτίζει δομές που αναγκάζουν την πραγματικότητα να τον αναγνωρίσει.

Κάποια ονόματα πουλούν προϊόντα. Κάποια ονόματα χάνονται. Κάποια ονόματα αφήνουν σημάδια πολύ καιρό αφού το χέρι έχει φύγει.

Αυτή είναι η ιστορία τριών λεπίδων. Και του γιατί ένα όνομα δεν έφτανε ποτέ.

ΜΟΡΤΑΔΕΛΑ

Ήμουν πέντε χρονών, αλλά όχι παιδί σαν τα άλλα. Με έναν πατέρα σαν τον δικό μου, θα καταλάβεις γιατί.

Έφευγε κάθε Δευτέρα με το χάραμα και χανόταν για όλη την εβδομάδα. Η Gillette τον είχε σε αναδοχή. Μου τον επέστρεψε μόνο την Παρασκευή το βράδυ, όταν χτυπούσε το κουδούνι κι εγώ έτρεχα κοντά του — πρώτα για να τον αγκαλιάσω, ύστερα για να «οδηγήσω» το Fiat 127 του μέσα στο γκαράζ. Το εταιρικό αυτοκίνητο.

Μέσα, εκείνος καθόταν στη θέση του συνοδηγού. Εγώ έμενα στο τιμόνι. Οι κουβέντες μας ζούσαν σε άλλη διάσταση.

Μου έλεγε ότι έπρεπε να κάνω τους λογαριασμούς με το μυαλό. Γιατί μια μέρα, αν δεν έβρισκα αριθμομηχανή, θα χανόμουν. Κι έτσι άρχισαν οι ασκήσεις.

«Nando... αν τα 100 γραμμάρια μορταδέλα κοστίζουν 800 λιρέτες κι εγώ αγοράσω 120 γραμμάρια, πόσα πληρώνω;» Απαντούσα αμέσως. Ήταν ο πατέρας μου — μόνο χρόνια αργότερα κατάλαβα τι έχτιζε μέσα μου. Αλλά η αγάπη του ήταν τόσο μεγάλη, που τίποτα δεν μου φαινόταν βαρύ αν ερχόταν από εκείνον.

Ύστερα συνέχιζε: «Κι αν αγοράσω 90 γραμμάρια; Κι ογδόντα δύο γραμμάρια;» Ακριβείς απαντήσεις, κάθε φορά. Δεν ήθελα να τον απογοητεύσω. Αυτό το ένστικτο δεν με εγκατέλειψε ποτέ.

Χρόνια αργότερα, όταν σπούδαζα λογιστική, μου έκανε την ερώτηση του αιώνα: «Αν αγοράζω με 100 και πουλάω με 120, με τι προσαύξηση δουλεύω;» «Είκοσι τοις εκατό», είπα. «Μπράβο».

«Κι αν αγοράζω με 100 και πουλάω με 120 και θέλω το μικτό περιθώριο, πόσο είναι;» Με κοίταξε. Δεν τον άφησα να μιλήσει. «Δεκαέξι τοις εκατό».

Δεν είπε λέξη. Χαμογέλασε. Κι έφυγε.

Αυτός ήταν ο πατέρας μου. Ένας από τους γιους της Gillette.

Nando.

Ο ΚΛΕΦΤΗΣ

Οι περισσότεροι αναγνώστες — οι τίμιοι — θα ελκυστούν από την προσπάθεια να καταλάβουν τι είναι στ' αλήθεια ένας κλέφτης, πώς εξελίσσεται, τι αντιπροσωπεύει μέσα σε έναν ρόλο που δεν είναι καθόλου ρόλος.

Αλλά πρόσεξε: δεν παρουσιάζω τον κατάλογο των μελών του ιταλικού κοινοβουλίου, πέρα από κάθε πολιτική ιδεολογία. Απλώς περιγράφω, μέσα από όραμα και εμπειρία, εκείνους που πέρασαν αυτή τη γραμμή και κατάφεραν να γυρίσουν πίσω χωρίς να εκραγούν, χαμογελώντας ακόμη στη δικαιοσύνη.

Δεν ανήκει σε καμία τέχνη, ούτε σε κανένα επάγγελμα. Ο νόμος τον υποβιβάζει σε «εγκληματία», αλλά η λέξη **κλέφτης**, ειπωμένη απλά, δεν υπάρχει στον Ποινικό Κώδικα κανενός νομικού συστήματος στον κόσμο.

Λόγος κλέφτη.

Αυτό που μένει είναι μια τέχνη: εφευρετικότητα, ανάγκη, ευκαιρία, ένας *modus vivendi*.

Οι πιο διάσημοι είναι οι οικονομικοί και οι χρηματοπιστωτικοί. Οι λιγότερο γνωστοί — και πολύ πιο επικίνδυνοι — είναι οι γνωστικοί και οι συναισθηματικοί.

Και οι δύο πληρώνουν ένα τίμημα, αλλά το μυστικό βρίσκεται σε μια παλιά εγκληματική αρχή: πριν διαπράξεις την πράξη, πρέπει πρώτα να βρεις τον ένοχο και να παραγάγεις τα αποδεικτικά στοιχεία. Αυτά είναι τα μόνα στοιχεία που σου δίνουν μια πιθανή — ποτέ απόλυτη — οδό διαφυγής. Μόνο μετά από αυτό μπορείς να σχεδιάσεις.

Ένας αξιοσέβαστος κλέφτης κρατά την ανωνυμία του. Δεν πηγαίνει ποτέ φυλακή. Δεν μετανοεί. Δεν ομολογεί. Δεν μοιράζεται. Έτσι γεννήθηκε: εσωστρεφής.

Οι άνθρωποι έλκονται από αυτόν. Το απρόβλεπτο πάντα αιχμαλωτίζει περισσότερο από το προφανές, ακόμη κι όταν κουβαλά έναν ανυπολόγιστο κίνδυνο.

Όταν η δικαστική αρχή συναντά έναν τέτοιον, του κάνει φιλοφρονήσεις. Και το πρώτο που ψάχνει δεν είναι η μέθοδος — αυτή είναι για τους περίεργους — αλλά η λεία.

Ακόμη κι εδώ αποκαλύπτεται η ταυτότητα του χαρακτήρα: ποτέ δεν κρατάς τα έσοδα μέσα στα δικά σου σύνορα. Και σήμερα τα σύνορα δεν είναι πια έθνη — είναι ήπειροι.

Μια ευρωπαϊκή οδηγία του Απριλίου 2026 όρισε να συνδεθούν όλες οι τράπεζες και να παρακολουθούνται αυτόματα από τις φορολογικές αρχές κάθε χώρας της Κοινότητας. Οι πρώτοι κλέφτες προετοιμάστηκαν πολύ πριν από αυτό.

Οι εναλλακτικές μένουν οι άλλες ήπειροι — το μόνο μέρος όπου ένας κλέφτης έχει ακόμη λόγο ύπαρξης.

Όσο για την Καθολική Εκκλησία: έχει τροποποιήσει την έβδομη εντολή μέσα στους αιώνες, αλλά κανείς δεν μιλά ποτέ γι' αυτό. Στην Παλαιά Διαθήκη η απαγόρευση αφορούσε την απαγωγή ενός ελεύθερου Ισραηλίτη για να πουληθεί ως δούλος. Ύστερα εξελίχθηκε σε γενική απαγόρευση της κλοπής.

Και όταν το έγκλημα μετατοπίστηκε στη γνωστική σφαίρα, η ιατρική βιβλιογραφία χρειάστηκε να επινοήσει έναν όρο: **χειραγωγήση.**

Θα δούμε τι θα επινοήσει στη συνέχεια η λογοτεχνία. Όσο για μένα, ελπίζω μια μέρα να γίνω διάσημος για την πρώτη κατηγορία **λογοτεχνικής γνωστικής κλοπής.**

Nando

ΤΟ ΓΥΜΝΑΣΤΗΡΙΟ

Υπάρχει μια λεπτή κλωστή που κρατά ένα ζευγάρι ενωμένο. Οι «έξυπνοι» λένε: **χρήμα και συμφέρον.** Οι παθολογικοί λένε:

σεξ. Όσοι καταλαβαίνουν πραγματικά λένε: **το γυμναστήριο.**

Γιατί; Γιατί αυτή η απάντηση λύνει το 95% των προβλημάτων μιας σχέσης.

Χρήμα και συμφέρον

Επιβιώνουν μόνο όταν δεν υπάρχει τίποτε άλλο να προσφέρεις. Όχι ευλογία — περιορισμός. Ζεις τη ζωή στο 50%. Το καλύτερο μισό μένει κλειδωμένο για πάντα.

Σεξ

Ο άντρας είναι μηχανικός: έχει ανάγκη να εκτονωθεί, να χάσει, να αδειάσει. Η γυναίκα είναι γνωστική: διαβάζει το σώμα της σαν μυστικό κώδικα. Δεν παραιτείται, δεν υποτάσσεται, δεν καταρρέει. Διαλέγει.

Το ενδιαφέρον κομμάτι

Ένα ζευγάρι γεννιέται έτσι:

Εκείνος σκέφτεται: «Είμαι ο πρώτος της, ο καλύτερός της, ο μοναδικός της. Την έκανα να με ερωτευτεί. Θα αντέξω. Η μητέρα μου δεν μου είπε τα πάντα για τις γυναίκες, αλλά θα τα καταφέρω».

Εκείνη σκέφτεται: «Ωραία. Ας ελπίσουμε να είναι ο τελευταίος. Θα τον φτιάξω. Δεν είναι και πολύ έξυπνος — πλεονέκτημα. Είναι άντρας: κάποια στιγμή θα κλάψει στον ώμο μου».

Πρωινή αλήθεια

Στέκεται γυμνή μπροστά στον καθρέφτη. Ξέρει κάθε εκατοστό του σώματός της σαν ιδιωτικό βασίλειο. Βλέπει ένα εκατοστό παραπάνω, μια καμπύλη που μετακινείται, ένα στήθος που χαμηλώνει το βλέμμα προς τα γόνατα. Και καταλαβαίνει: **το**

σώμα της είναι η προστιθέμενη αξία της, το όπλο της, η διπλωματία της.

Κι έτσι πηγαίνει στο γυμναστήριο.

Αλλά επειδή είναι γνωστική, αρχίζει ξεσπώντας πάνω του:

«Ξέρεις, χθες το βράδυ δεν ήσουν ο άντρας που παντρεύτηκα. Τρία λεπτά και κοιμόσουν. Ροχάλιζες. Έχεις κοιλιά. Και τον φίλο σου έχεις να τον δεις δύο χρόνια».

Εκείνος πανικοβάλλεται μετά από δώδεκα δευτερόλεπτα. «Τι να κάνω;»

Εκείνη απαντά: «Θα έρθεις στο γυμναστήριο. Θα έρθω κι εγώ. Έτσι δεν θα βαριέσαι».

Και εδώ έρχεται το πρόβλημα

Το γυμναστήριο δεν είναι ένας τόπος. Είναι ένα οικοσύστημα. Και τα οικοσυστήματα προσελκύουν **τη λάθος παρέα**. Εκείνη που κάνει έναν άντρα κλέφτη. Και ανάμεσα στους κλέφτες οι τίμιοι δεν επιβιώνουν.

Ύστερα έρχονται οι απιστίες. Και το κόστος είναι πολύ μεγαλύτερο από τη μηνιαία συνδρομή.

Τα υπόλοιπα τα ξέρουν όλοι. Το να τα αφηγηθείς ανοίγει μόνο πληγές. Και αυτός ο συγγραφέας δεν ανοίγει πληγές: χαρίζει χαμόγελα, σκέψεις κι εκείνη τη σταγόνα πίκρας που δεν ξεχνάς ποτέ.

Nando

ΕΤΟΣ 2025

Το τρένο και η απρόσμενη βοήθεια

Στη **Φλωρεντία** κατέβηκα από το τρένο και κάθισα σε ένα παγκάκι. Χρειάζονται χρόνο να σκεφτώ.

Να πέσω στις γραμμές ήταν τεχνικά δυνατό. Ωστόσο, θα άφηνε αίμα στη σιδηροδρομική γραμμή. Κάποιος θα έπρεπε να το καθαρίσει.

Στην Ιταλία μπορεί και να σου χρέωναν το καθάρισμα.

Εξάλλου, δεν είχα χάσει τον εαυτό μου. Η αυτοκτονία ανήκει σε όσους χάνουν τα γνωστικά τους σημεία αναφοράς. Τα δικά μου σημεία αναφοράς ήταν ακόμη άθικτα.

Στο μεταξύ, βλέποντας μια όμορφη γυναίκα να διασχίζει τον σταθμό, θυμήθηκα τη ζωή. Θυμήθηκα επίσης τις πολλές εμπειρίες που είχα ήδη ζήσει.

Λίγο αργότερα μπήκα στο μπαρ του σταθμού και ζήτησα να κάνω ένα τηλεφώνημα. Πήρα τη γυναίκα μου και της εξήγησα την απόφασή μου.

Της είπα ότι θα πήγαινα στη **Βενετία** να δω τους γιους μας. Της έδωσα και την ακριβή ώρα άφιξης.

Η απόφαση μου φάνηκε λογική και ορθολογική.

Τα παιδιά μου ήταν — και είναι ακόμη — η φυσική προέκταση της οικογένειας που δημιούργησα.

Όταν γύρισα στο τρένο, με πλησίασε ο ελεγκτής. Δυστυχώς, δεν είχα εισιτήριο.

Μου είπε ότι θα έπρεπε να κατέβω από το τρένο στην επόμενη στάση. Αλλιώς θα καλούσε τη σιδηροδρομική αστυνομία.

Εκείνη τη στιγμή χρησιμοποίησα τρία εργαλεία: **ικανότητα, δημιουργικότητα και λύση.**

Του εξήγησα ήρεμα ότι, αν με ανάγκαζε να κατέβω από το τρένο, θα μπορούσε να δημιουργηθεί μεγαλύτερο πρόβλημα. Του είπα ότι θα μπορούσα να πηδήξω στις γραμμές και να σταματήσω το τρένο για ώρες.

Ξαφνικά σώπασε.

Ύστερα ρώτησα πόση ώρα θα χρειαζόταν για να φτάσουμε στον επόμενο σταθμό.

«Τουλάχιστον μία ώρα», απάντησε.

Μέσα σε εκείνη την ώρα συνέβη κάτι απρόσμενο.

Απέναντί μου κάθονταν δύο γυναίκες από την Τοσκάνη. Κατάλαβα αμέσως ότι ήταν καθηγήτριες πανεπιστημίου που ταξίδευαν για ένα συνέδριο.

Στην αρχή ανταλλάξαμε μόνο απλές κουβέντες. Ωστόσο, η περιέργεια σύντομα πήρε τη θέση της απόστασης.

Περίπου τριάντα λεπτά αργότερα η μία από τις δύο επέστρεψε.

Κρατούσε στο χέρι της ένα εισιτήριο τρένου.

Το εισιτήριό μου.

Για άλλη μια φορά, οι γυναίκες έγιναν η απρόσμενη τύχη μου. Ποτέ δεν αρνήθηκα αυτή την πραγματικότητα.

Το ανθρώπινο πλάσμα που λέγεται γυναίκα κουβαλά ένα βάθος που πολύ λίγοι το καταλαβαίνουν πλήρως.

Πριν κατέβει από το τρένο, μου έδωσε τη διεύθυνση του ηλεκτρονικού της ταχυδρομείου. Ήθελα να της επιστρέψω τα χρήματα αργότερα.

Ωστόσο, η ζωή συνέχισε και αυτό δεν έγινε ποτέ.

Η Βενετία και η δεύτερη αναχώρηση

Τελικά το τρένο έφτασε στη **Βενετία**.

Από μακριά είδα τους γιους μου.

Ο Vincenzo, 193 εκατοστά. Ο Francesco, 188 εκατοστά.

Ξεχώριζαν πάνω από το πλήθος στον διάδρομο.

Ήρθαν να με πάρουν στο σπίτι και να με ξαναβάλουν στη θέση μου.

Σύντομα με βοήθησαν να ξαναχτίσω μια βασική σταθερότητα. Έκανα ντους, φόρεσα καθαρά ρούχα, έφαγα και ξεκουράστηκα.

Μετά άρχισαν οι ερωτήσεις. Πολλές ερωτήσεις.

Είναι στ' αλήθεια γιοι της μητέρας τους.

Τέσσερις μήνες αργότερα, στις **27 Ιουνίου**, εμφανίστηκε μια άλλη απόφαση. Το παλιό οικογενειακό ένστικτο προσπάθησε να με τραβήξει πίσω.

Ήθελαν να επιστρέψω στο προηγούμενο επάγγελμά μου.

Μάνατζερ.

Nando

ΣΥΝΕΧΕΙΑ

Ωστόσο, εγώ δεν πηγαίνω προς τα πίσω.

Ποτέ δεν πήγα.

Αντίθετα, αντιμετωπίζω την αποτυχία προχωρώντας μπροστά.

Με ελάχιστα χρήματα που μου είχαν απομείνει, αγόρασα ένα αεροπορικό εισιτήριο.

Προορισμός: **Πορτογαλία**.

Δεν είχα κανένα συγκεκριμένο σχέδιο.

Παρ' όλα αυτά, ήξερα πώς να κινηθώ.

Η Λισαβόνα και η αρχή των πάντων

Πρώτα έφτασα στο **Πόρτο**. Ο ξενώνας φιλοξενούσε είκοσι τέσσερα άτομα που κοιμούνται στον ίδιο χώρο.

Οι πόροι μου είχαν σχεδόν τελειώσει.

Γι' αυτό κατέβηκα νότια, όπου η ζωή κοστίζει λιγότερο. Έφτασα στη **Μπέζα**, περίπου πεντακόσια χιλιόμετρα μακριά.

Ωστόσο, μετά από μία νύχτα γύρισα στη **Λισαβόνα**.

Στις **3 Ιουλίου** βρήκα επιτέλους ένα κρεβάτι.

Κοινό δωμάτιο. Κοινό διαμέρισμα.

Εννιά άνθρωποι ζουν σε τριάντα πέντε τετραγωνικά μέτρα.

Διαφορετικοί πολιτισμοί και γλώσσες γέμιζαν εκείνον τον χώρο.

Οι συνθήκες έμοιαζαν περισσότερο με αφρικανική καλύβα παρά με σύγχρονο σπίτι.

Το κόστος ήταν **230 ευρώ τον μήνα συν 100 ευρώ εγγύηση**. Τα πλήρωσα όλα.

Μετά από εκείνη την πληρωμή δεν μου είχαν μείνει χρήματα.

Ούτε φαγητό.

Μόνο ένα μέρος για να κοιμάμαι.

Παρ' όλα αυτά, εκείνη η περίοδος έγινε ουσιαστική. Συνοψίζεται σε τρία σημεία:

α) έχασα **είκοσι κιλά** και άλλαξα ριζικά τη διατροφή μου· β) επιβίωσα με μόλις **εβδομήντα ευρώ τον μήνα**· γ) έδωσα μορφή στα εκδοτικά σχέδια, έστω και ως προσχέδια.

Έμεινα εκεί μέχρι τις **22 Νοεμβρίου 2025**.

Τελικά αποφάσισα να γυρίσω στην Ιταλία. Κάποιες διαβεβαιώσεις έδειχναν ότι επιτέλους μπορεί να υπήρχαν βιώσιμες συνθήκες.

Ήλπιζα ότι θα έπιανε.

Ωστόσο, έμενα έτοιμος να ξαναφύγω αν χρειαζόταν.

Τότε συνέβη κάτι εξαιρετικό.

Από τις **9 έως τις 26 Δεκεμβρίου**, μέσα σε μόλις **17 ημέρες**, όλα άλλαξαν.

Τα τρία προηγούμενα χρόνια έγιναν ξαφνικά προετοιμασία.

Τώρα ο κόσμος μπορούσε να με δει.

Κι εγώ μπορούσα επιτέλους να δω εκείνους.

Χωρίς μεσάζοντες.

Χωρίς πλατφόρμες που ελέγχουν τη διαδικασία.

Μένω ελεύθερος μέσα στη δράση μου.

Μένω ο εαυτός μου.

Καλά Χριστούγεννα. Μπαμπάς.

Σκέψεις του συγγραφέα

Κοιτάζοντας πίσω το 2025, δεν βλέπω πια μια χρονιά ρήξης.
Αντίθετα, βλέπω μια χρονιά ξεκαθαρίσματος.

Το να φύγω χωρίς τίποτα με ανάγκασε να μετρήσω την απόσταση ανάμεσα στην ιδιοκτησία και την ταυτότητα. Τα χρήματα, η άνεση και η βεβαιότητα χάθηκαν γρήγορα. Ωστόσο, κάτι πιο δυνατό έμεινε.

Η ταυτότητα επιβιώνει όταν όλα τα άλλα καταρρέουν.

Εκείνοι οι ασταθείς μήνες λειτούργησαν σαν φίλτρο. Οι ψευδαισθήσεις χάθηκαν. Οι προσδοκίες διαλύθηκαν. Οι δανεικοί ρόλοι τελικά έπεσαν.

Ό,τι έμεινε ήταν το ουσιώδες.

Η ελευθερία.

Τα σχέδια που ακολούθησαν δεν προέκυψαν από στρατηγική.
Αντίθετα, φύτρωσαν από την ανάγκη.

Στο τέλος, εκείνη η χρονιά δεν κατέστρεψε τίποτα.

Αποκάλυψε ό,τι υπήρχε ήδη.

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΚΟΥΒΑΝΟΥΣ

Όταν προσγειώθηκα στο Μαϊάμι, ήξερα ήδη ότι δεν είχε μείνει και πολύ «αμερικανικό» σε εκείνη την πόλη. Ο τόπος ήταν η Κούβα με καλύτερο κλιματισμό. Ο ταξιτζής που ήρθε να με πάρει ήταν Κουβανός, φυσικά. Το πρώτο που ρωτά: αν είμαι μόνος και αν θέλω συντροφιά. Ούτε σούπερ μάρκετ, ούτε εμπορικά κέντρα, ούτε η Αμερική της καρτ ποστάλ. Ένας εντελώς άλλος κόσμος.

Εκείνο το πρώτο βράδυ, ενώ ήμουν μόνος στο σπίτι, κάποιος χτύπησε την πόρτα. Η αστυνομία. Με ξάφνιασαν, αλλά δεν είχαν έρθει για να δημιουργήσουν πρόβλημα. Είχαν έρθει να με ενημερώσουν ότι είχα ραντεβού το επόμενο πρωί στο Αμερικανικό Προξενείο. Δέκα και μισή ακριβώς.

Την επόμενη μέρα έφτασα στην ώρα μου. Ένας άντρας γύρω στα πενήντα άνοιξε την πόρτα και μου είπε ότι σε λίγο θα συναντούσα τη σύμβουλο. Ύστερα εμφανίστηκε εκείνη: ψηλή, λεπτή, ξανθιά, κομψή, άψογα περιποιημένη. Μου έσφιξε το χέρι και μου θύμισε ότι είχαμε γνωριστεί χρόνια πριν στη Ρώμη, όταν δούλευε στο Υπουργείο Παιδείας ως πρώτη εκτελεστική διευθύντρια.

«Φυσικά και σας θυμάμαι. Πώς είστε;» είπα, πραγματικά χαρούμενος που την ξανάβλεπα.

Από εκείνη τη στιγμή και μετά, κανείς στη Ρώμη δεν κατάλαβε ποτέ γιατί αρνήθηκα την πρότασή της χωρίς καν να ρωτήσω για τον μισθό. Ήταν μεγάλη πρόταση, σοβαρή — υπερβολικά σοβαρή για έναν απλό άνθρωπο σαν εμένα, πέρα από τα χρήματα, πέρα από τη φιλοδοξία.

«Θα ήθελα να δουλέψετε για τουλάχιστον 30 ημέρες σε ένα πρόγραμμα κατάρτισης και επικοινωνίας για νέους Κουβανούς μάνατζερ. Θα έχετε ό,τι θέλετε και κάτι παραπάνω. Σας παρακαλώ, μη μου πείτε όχι».

Τα μαθήματα θα γίνονταν από τις 10 έως τις 12 και ύστερα από τις 2 έως τις 5.

Θυμάμαι το πρώτο μάθημα: περίπου πενήντα άτομα, μισοί άντρες, μισές γυναίκες, όλοι επαγγελματίες. Μετά τις συνηθισμένες συστάσεις — όνομα, επώνυμο, ηλικία δυνατά — άρχισα να ζεσταίνω τα ισπανικά μου λέγοντας κουβανέζικα ανέκδοτα. Όλοι ήθελαν να μάθουν από ποιο μέρος της Κούβας καταγόμουν.

Η πρώτη πραγματική στιγμή περισυλλογής ήρθε όταν τόνισα τη διαφορά ανάμεσα στο να διδάσκεις και στο να επικοινωνείς — κάτι που πολλοί Ιταλοί δεν το καταλαβαίνουν καν.

Οι μέρες πέταξαν, και στο τέλος όλα έκλεισαν με μια τούρτα που μου είχαν φτιάξει οι μαθητές. Ήταν χαρούμενοι για τις 30 ημέρες που περάσαμε μαζί. Όλοι ήθελαν τον αριθμό του τηλεφώνου μου. Έμειναν άναυδοι που δεν έπινα, δεν κάπνιζα, δεν έπαιρνα ναρκωτικά.

Στα νιάτα μου ήμουν παίκτης του ράγκμπι — νοοτροπία αθλητή. Στο μεταξύ, η Ιταλίδα σύμβουλος με κάλεσε σε δείπνο για να το γιορτάσουμε και για να καταλάβει επιτέλους τι της είχε λείψει. Οι άνθρωποι είχαν δεθεί τόσο μαζί μου, που απλώς δεν μπορούσαν να με ξεχάσουν.

Είμαι τυχερός άνθρωπος, πάντα με δύο δυνατότητες μπροστά μου: η πρώτη, μια υπέροχη γυναίκα που με καλεί σε δείπνο μετά από 30 ημέρες σιωπής· η δεύτερη, η φωνή του πεπρωμένου μου που μου λέει ότι ήρθε η ώρα να φύγω.

Ένα τελετουργικό φιλή, ένα αντίο, κι εκείνη με ρωτά: «Πού πας; Με αφήνεις μόνη;»

Τη φίλησα για αντίο. Έφυγα. Και δεν κοίταξα ποτέ πίσω. Η ελευθερία μου κόστιζε πάντα περισσότερο από την άνεση.

Nando

ΟΙ ΜΠΑΝΑΝΕΣ

Το μάθημα που πήρα

Η καινούρια διατροφική μου ρουτίνα, στην τρίτη φάση της ζωής μου, περιλαμβάνει μπανάνες το πρωί. Όταν τελειώνουν από το

προηγούμενο βράδυ, η επόμενη μέρα αρχίζει με ένα κενό.

Ένα πρωί του Δεκεμβρίου του 2025 πήγα στον οπωροπώλη κάτω από το σπίτι μου. Τον ξέρω πάνω από σαράντα πέντε χρόνια. Με χαιρέτησε, μου είπε «καλώς ήρθες πίσω» και με ρώτησε τι χρειαζόμουν.

— Μπανάνες. Αν έχεις ώριμες, ακόμη και τις φτηνές, τις προτιμώ.

— Όχι, μπορώ να σου δώσω μόνο αυτές — απάντησε.

Τιμή: 1,45 ευρώ το κιλό. Πράσινες ή κίτρινες, όπως ήθελα.

Ζήτησα μια σακούλα για 5 ευρώ. Είχα μαζί μου τον σκύλο μου, και εδώ γύρω το να μπεις σε μαγαζί με σκύλο είναι ακόμη ταμπού.

Πίσω στο σπίτι, η περιέργεια — κόρη μιας παιδικής ηλικίας στη φτώχεια — με έσπρωξε να ζυγίσω τη σακούλα. 2,752 κιλά. Έπρεπε να είχα πληρώσει 3,99 ευρώ. Κανείς δεν είχε αναφέρει το ευρώ που περίσσευε.

Είμαι καλός άνθρωπος. Ανεκτικός. Σκέφτηκα ότι ήταν λάθος. Αλλά όταν γεννιέται μια αμφιβολία, πρέπει να επαληθευτεί.

Τρεις μέρες αργότερα ξαναπήγα. Η ίδια ρουτίνα. Μαζί και ο σκύλος.

— Μπανάνες για 1 ευρώ. Μου έδωσε τέσσερις μικρές.

Ο φίλος μου στο παγωτατζίδικο περίμενε με τη ζυγαριά του. 0,456 κιλά. Πραγματικό κόστος: 0,66 ευρώ. Ρέστα που έλειπαν: 0,34 ευρώ.

Το πρώτο επεισόδιο ήταν μια αμφιβολία. Το δεύτερο ήταν επαλήθευση. Χρειαζόμουν ένα τρίτο για να φτάσω στη βεβαιότητα.

Το ίδιο απόγευμα ξαναπήγα. Η ίδια σκηνή. Πλήρωσα πάλι 5 ευρώ.

Αυτή τη φορά περίμενε ο φίλος μου ο εκτελωνιστής.
Επαγγελματική ζυγαριά. 2,90 κιλά. Πραγματικό κόστος: 4,20 ευρώ. Πήρε 5 ευρώ. Πάλι κανένα ρέστο.

Πέρασαν μέρες. Έπρεπε να λάβω υπόψη τον άνθρωπο, το πλαίσιο, το περιβάλλον. Μια ευθεία αντιπαράθεση θα μπορούσε να δημιουργήσει προβλήματα στην οικογένειά μου. Κάποιοι άνθρωποι δεν αντιδρούν στα λόγια.

Αλλά με λένε Frega. Και το να με κλέβουν δεν είναι μέσα στις κλίσεις μου.

Η εκδίκησή μου πήρε άλλη μορφή.

Πέντε μέρες αργότερα ξαναπήγα χωρίς τον σκύλο. Ζήτησα τον ιδιοκτήτη — τον πατέρα, λίγα χρόνια μεγαλύτερο από μένα.

— Άκου, ο φίλος μου είπε την προηγούμενη φορά ότι οι μπανάνες του φάνηκαν πάρα πολλές. Τις ζύγισα στο σπίτι: 3,90 κιλά. Με την τιμή που έχεις γραμμένη έπρεπε να πληρώσω 5,65 ευρώ. Πήρες μόνο 5 ευρώ. Ήρθα να σου δώσω τη διαφορά.

Και του έτεινα 0,65 ευρώ, να φαίνονται καθαρά.

— Εκτός αν ήταν έκπτωση, αφού γνωριζόμαστε σαράντα χρόνια.

Τα μάτια του γούρλωσαν. Η γυναίκα του και τα παιδιά του πάγωσαν. Τον έσωσε η πείρα.

— Ήταν έκπτωση — είπε — για έναν ξεχωριστό πελάτη.

Ξανάβαλα τα κέρματα στην τσέπη μου.

— Ευχαριστώ — απάντησα. — Αλλά δεν θα ψωνίζω πια εδώ. Αυτές οι προσοχές για «ξεχωριστό πελάτη» με φέρνουν σε δύσκολη θέση. Δεν έχω λόγο γι' αυτές. Καμία δικαιολογία. Ευχαριστώ πάντως.

Δεν μπόρεσε να πει λέξη. Είχε καταλάβει τα πάντα.

Τις επόμενες μέρες περνούσα έξω από το μαγαζί. Κανένα σχόλιο. Μόνο χαμηλωμένα μάτια. Έλεγαν ό,τι δεν είχαν ποτέ το θάρρος να πουν: συγγνώμη.

Το ηθικό δίδαγμα είναι απλό: από ένα αρνητικό γεγονός μπορείς πάντα να βγάλεις ένα θετικό. Έτσι λειτουργούν οι επιτυχίες μου.

Αυτός είμαι. Και τρώω ακόμη μπανάνες.

Nando

ΣΥΝΕΧΕΙΑ

Ήταν 3:23 τα ξημερώματα. Δροσερή νύχτα. Σιωπηλή. Χτύπησε το θυροτηλέφωνο. Ξύπνησαν όλοι.

Η κόρη μου ψιθύρισε: «Ήρθαν να σε συλλάβουν. Το τρόλεϊ σου είναι πάντα έτοιμο πίσω από την πόρτα της κρεβατοκάμαράς σου».

Δεν πίστευε την ιστορία μου. Δεν είχε διαβάσει την αλήθεια. Δεν με εμπιστευόταν. Δεν ήμουν καν αξιόπιστος. Είχε απλώς ερμηνεύσει λέξεις. Κι αυτός ήταν ο πραγματικός πόνος.

Απάντησα στο θυροτηλέφωνο. Μια φωνή είπε: «Συγγνώμη για την ώρα, αλλά πρέπει να σας μιλήσω. Είμαι ο οπωροπώλης κοντά στο σπίτι σας».

Τον άφησα να ανέβει. Ήταν σχεδόν ογδόντα χρονών. Όσπου να φορέσω τη ρόμπα μου, καθόταν ήδη στο μεγαλύτερο δωμάτιο του σπιτιού. Το σαλόνι.

Ήταν συναισθηματικά διαλυμένος. Με δάκρυα. Δεν ήξερα από πού να αρχίσω.

Ζήτησε ένα πράγμα: «Όταν αρχίσω να μιλάω, σας παρακαλώ, μη με διακόψετε».

Δεν τον διέκοψα.

«Χθες το βράδυ είχαμε εκείνη τη στιγμή. Τη θυμάστε. Θέλατε να μου πληρώσετε εξήντα πέντε λεπτά για τις μπανάνες κι εγώ σας έκανα έκπτωση».

«Τη θυμάμαι», είπα.

«Αφού φύγατε, κάθισα στο τραπέζι με την οικογένειά μου. Το μάθημα που μου δώσατε ήταν δυνατό. Για μένα. Για έναν άντρα της ηλικίας μου».

«Θέλω μόνο να μάθω αν με συγχωρείτε. Και να σας ζητήσω συγγνώμη».

Κρατούσε ένα υφασμάτινο μαντίλι και σκούπιζε ένα δάκρυ που ξαναγύριζε συνέχεια.

«Συγχωρέστε με για την ώρα. Δεν μπορούσα να κοιμηθώ αν δεν σας έβλεπα πρώτα. Και δεν ήταν εύκολο να σας βρούμε. Ψάξαμε το όνομά σας στο διαδίκτυο. Βγήκαν τρεις ιστότοποι. Όλοι στα αγγλικά. Δεν καταλαβαίνουμε τι λένε. Δεν πουλάνε τίποτα. Δεν ζητάνε τίποτα. Δεν καταλαβαίνουμε τι είναι αυτοί οι ιστότοποι».

Γέλασε.

Σηκώθηκα. Του ζήτησα να σηκωθεί. Τον αγκάλιασα σφιχτά.

Του είπα ότι δεν ήμουν καθηγητής. Ούτε δάσκαλος. Δεν μπορούσα να δώσω μαθήματα σε κανέναν. Είχα απλώς εφαρμόσει την κοινή λογική ενός πατέρα, όπου οι κανόνες και οι αρχές έρχονται πριν από κάθε οικονομική λογική.

Καθώς έφευγε, με ρώτησε αν θα ξαναπήγαινα στο μαγαζί του.
Απάντησα:

«Το παρελθόν διδάσκει. Το παρόν δεν ξεχνιέται ποτέ. Το μέλλον ζει στα όνειρά μας, εκεί όπου βλέπουμε ποιοι θέλουμε να γίνουμε».

«Εγώ είμαι πέρα από το μέλλον. Γιατί χτίζω πλούτο για τις γενιές, όχι πρόχειρα αγαθά για να κληρονομηθούν».

Δεν κατάλαβε πραγματικά τι εννοούσα. Αυτή ήταν η γνωστική μου πλευρά — εκείνη όπου, μέσα σε λίγες λέξεις, δεν υπάρχει τίποτα, αλλά αν ακούσεις προσεκτικά, υπάρχουν τα πάντα.

Nando

ΣΤΗΝ ΠΟΡΤΑ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

*Μια στιγμή όπου ένας άντρας καταλαβαίνει ότι η ζωή έχει ήδη
διαλέξει για εκείνον.*

Η διάγνωση

Κάθε φορά που αφηγούμαι μια ιστορία που έζησα, πρώτα χαμογελώ και ύστερα αναρωτιέμαι πώς επέζησα. Η κατάσταση ήταν παράλογη, σχεδόν σουρεαλιστική. Ωστόσο, διαμόρφωσε τη ζωή μου, και γι' αυτό νιώθω υποχρεωμένος να την πω.

Ιανουάριος 2007. Βρίσκομαι έξω από ένα κλινικό εργαστήριο και περιμένω τα αποτελέσματα της επέμβασης. Μου είχαν αφαιρέσει επτά καρκινοειδή από το λεπτό έντερο μετά από δύο επεμβάσεις με απόσταση μόλις τριάντα ημερών.

Μια καθαρίστρια που την ήξερα εξ όψεως με πλησίασε σιγανά.

«Λυπάμαι», είπε. «Άκουσα... κακοήθεις όγκοι. Πρέπει να δείτε τον ογκολόγο».

Εκείνη τη στιγμή ο θάνατος φάνηκε η πιο άμεση πιθανότητα. Ωστόσο, η λογική παρενέβη γρήγορα.

Σκέφτηκα την κόρη μου με την αναπηρία. Η φυγή δεν ήταν μια επιλογή. Γι' αυτό έπρεπε να μείνω ζωντανός, να χτίσω το παρόν της και να προστατέψω το μέλλον της.

Λίγο αργότερα ο ογκολόγος τα επιβεβαίωσε όλα: νευροενδοκρινείς όγκοι, προσδόκιμο ζωής περίπου τριάντα ημέρες.

Με αυτές τις λέξεις στο μυαλό, περπάτησα σε μια έρημη παραλία. Στο μεταξύ ο αέρας με χτυπούσε στο πρόσωπο και τα κύματα ψιθύριζαν κάτι που δεν μπορούσα ακόμη να καταλάβω.

Η απόφαση

28 Ιανουαρίου.

Οδήγησα ως τη Νάπολη ψάχνοντας παλιούς φίλους και πρώην πελάτες. Χρειαζόμουν χρήματα και ένα νέο ξεκίνημα. Ωστόσο, κανείς δεν επένδυσε ούτε ένα ευρώ.

Αντ' αυτού, μου πρόσφεραν απλώς δείπνα σε εστιατόρια.

Λίγες μέρες αργότερα, στις 6 Φεβρουαρίου, βρέθηκα στη Νάπολη με μόλις 275 ευρώ και χωρίς πιστωτική κάρτα. Σύμφωνα με τη διάγνωση, έμεναν δεκαπέντε ή είκοσι μέρες.

Στην έξοδο του αυτοκινητόδρομου έπρεπε να διαλέξω νότο ή βορρά.

Τότε τηλεφώνησε η γυναίκα μου.

«Έλα σπίτι».

Πίστευε ότι μιλούσε με την κατάθλιψη. Ωστόσο, δεν μπορούσε να δει τι έκανε η ορμονική καταιγίδα μέσα στο σώμα μου.

Κι έτσι διάλεξα τον βορρά.

Ρουμανία

Δύο μέρες αργότερα έφτασα στο Μπρασόβ της Ρουμανίας — στην κομητεία του Δράκουλα.

Το ταξίδι δεν είχε να κάνει με κάποια γυναίκα. Αντίθετα, ήταν καθαρό ένστικτο.

Είκοσι ευρώ μού είχαν μείνει στην τσέπη. Αρκετά για να πεθάνω. Σίγουρα όχι αρκετά για να ξαναχτίσω.

Παρ' όλα αυτά, αποφάσισα να ξαναχτίσω.

Σε ένα μπαρ παρήγγειλα καπουτσίνο και κρουασάν. Οι Ρουμάνες, το πρόσεξα αμέσως, είχαν μια σπάνια ομορφιά. Ωστόσο, οι ντόπιοι άντρες συχνά δεν είχαν ιπποτισμό.

Η σερβιτόρα κατάλαβε ότι δεν είχα ψιλά. Αντί να με διώξει, άκουσε. Μιλήσαμε τρεις ώρες.

Στο τέλος έκλαψε και μου πρόσφερε ακόμη και χρήματα.

Αρνήθηκα.

Αντ' αυτού, έκανα μία ερώτηση:

«Πού είναι το καζίνο;»

Μου έδειξε τον δρόμο προς τα κάτω, μπερδεμένη.

Μπήκα με είκοσι ευρώ. Στις πέντε το πρωί βγήκα με τετρακόσια πενήντα.

Nando

ΣΥΝΕΧΕΙΑ

Το ξαναχτίσιμο

Λίγο αργότερα νοίκιασα ένα διαμέρισμα στον τέταρτο όροφο για 280 ευρώ. Η σερβιτόρα εγγυήθηκε την πληρωμή.

Το απόγευμα γνώρισα αρκετά κορίτσια που δούλευαν στους σταθμούς του μετρό. Στο μεταξύ άρχισα να χτίζω φιλίες.

Ακολούθησε μια έξοδος για ψώνια. Εκατόν πενήντα ευρώ φαγητό εμφανίστηκαν στον πάγκο. Ωστόσο, πλήρωσα μόνο δώδεκα. Ο τόνος ήταν μισοτιμής και ο χασάπης μου χάρισε το κρέας.

Το καζίνο έγινε η νυχτερινή μου τράπεζα. Στο μεταξύ το διαμέρισμά μου σιγά σιγά έγινε τόπος συνάντησης.

Οι γεύσεις της Καλαβρίας γύριζαν πάνω στο τραπέζι. Οι ιστορίες κυκλοφορούσαν. Και η ζωή ξανάρχιζε αθόρυβα.

Μια επιστροφή που δεν έγινε ποτέ

Δεκέμβριος 2007.

Ο θάνατος με είχε ξεχάσει.

Η γυναίκα μου ξανατηλεφώνησε.

«Έλα σπίτι επειγόντως».

Μου είχαν μείνει δώδεκα ευρώ. Ωστόσο, ένα κουπόνι αεροπορικής εταιρείας μου επέτρεψε να φύγω από το Βουκουρέστι.

Η πτήση για το Reggio Calabria απέτυχε στον αέρα. Αντ' αυτού, μας εκτρέψανε στη Ζυρίχη.

Στο αεροδρόμιο αυτοσχέδιασα ξανά. Στο βρετανικό σαλόνι άρπαξα τον στύλο της ουράς σαν μικρόφωνο κι άρχισα να

τραγουδάω.

Οι αεροσυνοδοί γέλασαν.

Λίγο αργότερα μου έδωσαν μια πτήση για το Λονδίνο — και εκατό λίρες.

Λονδίνο, Παρίσι, Ρώμη, Νάπολη.

Κάθε βήμα απαιτούσε επινοητικότητα. Κάθε στιγμή απαιτούσε τόλμη.

Τελικά έφτασα στο σπίτι επτά μέρες αργότερα.

Τα επακόλουθα

Η γυναίκα μου ήταν έξαλλη.

«Πού ήσουν; Με τα κορίτσια σου;»

Χαμογέλασα.

«Ευτυχώς που υπάρχουν», είπα. «Αλλιώς θα ήμουν ακόμη κολλημένος στη Ζυρίχη».

Λίγο αργότερα ξεκίνησα μια νέα δουλειά: εταιρεία προσωρινής απασχόλησης, κατασκευές και υπηρεσίες ασφαλείας. Έξι υπάλληλοι ξεκίνησαν το εγχείρημα. Κάθε μήνα τα κέρδη επανεπενδύονταν.

Ωστόσο, λίγοι το πίστεψαν.

Η κατάρρευση

Το 2008 γύρισα στη Ρουμανία.

Η εταιρεία μεγάλωσε σε 258 Ευρωπαίους υπαλλήλους. Οι κατασκευές συνεργάζονταν με μια ιταλική πολυεθνική. Στο μεταξύ

οι υπηρεσίες ασφαλείας δούλευαν στις συγκολλήσεις για τα ατομικά.

Έμαθα ρουμανικά, τα διάβαζα, τα έγραφα και τα μιλούσα. Οι ιστορίες και τα ανέκδοτα άνοιγαν κάθε πόρτα.

Ύστερα, τον Δεκέμβριο, τα χάρισα όλα κι έφυγα.

Οι γυναίκες διαμαρτυρήθηκαν.

«Τίποτα δεν θα επιβιώσει χωρίς εσένα».

Τρεις μήνες αργότερα όλα κατέρρευσαν.

Γιατί;

Γιατί η πείνα δεν εκχωρείται. Η πείρα δεν μεταβιβάζεται. Και το εργασιακό ήθος δεν χαρίζεται.

Το πραγματικό μάθημα

Ο Ιταλός χωρίς χρήματα, που τον στηρίζουν Ρουμάνες, μπορεί να μοιάζει με όνειρο.

Ωστόσο, η πραγματικότητα διδάσκει κάτι πιο σκληρό.

Η αληθινή πείνα χειροκροτεί μόνο όσους την κουβαλούν μέσα τους.

Τελυταία σημείωση

Όταν γεννήθηκα, μου έδωσαν ένα επώνυμο σαν το δικό μου — **FREGA** — ένα όνομα που συχνά συνδέεται με κλέφτες και απατεώνες.

Εξήντα ένα χρόνια προσπαθώ να αποδείξω το αντίθετο.

Γιατί τα ονόματα δεν μας ορίζουν.

Μας ορίζουν οι μάρκες.

Και μια μάρκα χτίζεται μόνο με πράξεις.

Nando

ΧΩΡΙΣ ΕΣΩΡΟΥΧΑ

Η χθεσινή ήταν μια απαιτητική μέρα, αλλά και μια μέρα που έλυσε πράγματα — όπως συνήθως. Ποτέ δεν σπατάλησα τον χρόνο μου χωρίς σκοπό: ο γνωστικός μου χρόνος ακολουθεί αυστηρούς κανόνες· ο γυναικείος δεν ακολουθεί κανέναν.

Κι όμως, πήγα για ύπνο μόνος, γιατί η γυναίκα μου είχε αποφασίσει να κάνει μια «παύση». Συγγνώμη — *εμμηνόπαυση*. Εγώ γέλασα. Εκείνη όχι.

Η κόρη μου δεν έχασε την ευκαιρία να μου θυμίσει ότι στα 61 μου ήμουν «γέρος» και ότι δεν θα είχα ούτε τη δύναμη ούτε το κουράγιο να τα βγάλω πέρα με μια γυναίκα στην ερωτική σφαίρα — σίγουρα θα κατέρρεα. Είναι η κόρη μου, η ζωή μου. Ένα χαμόγελο έφτανε για να τα πει όλα. Αλλά δεν άντεξα να μην πετάξω μια ατάκα:

Πολλοί τον χρησιμοποιούν μόνο για να πάνε στην τουαλέτα. Άλλοι κάνουν τους ήρωες. Άλλοι για να γεννούν σκέψεις. Άλλοι γίνονται πατέρες και ύστερα εραστές. Κι άλλοι απλώς τον κοιτάζουν.

Εγώ τον έχω κάνει εργαλείο δουλειάς πλήρους απασχόλησης — και οι φόροι παρακρατούνται στην πηγή.

Εκείνη ξέσπασε σε γέλια, ασταμάτητα. Η γυναίκα μου, από το άλλο δωμάτιο, επιβεβαίωσε τη συνηθισμένη της ετυμηγορία: «Είσαι ο Διάβολος». Δίκαιο.

Είχα γδυθεί για να κοιμηθώ — ήταν 23:00. Φόρεσα μια άνετη φόρμα. Δέκα λεπτά στο κινητό, όπως κάθε βράδυ, και μετά ύπνος.

Γύρω στις 5:00 κάτι έπεσε. Κρύωνα. Άπλωσα το χέρι προς το παντελόνι και το εσώρουχό μου — είχαν εξαφανιστεί και τα δύο.

Ποιος το έκανε αυτό; Δεν είχε γίνει κανένα πάρτι, δεν υπήρχαν καλεσμένοι, ούτε προσκλήσεις. Ποιος άνοιξε λοιπόν το χρηματοκιβώτιο;

Έλεγξα προσεκτικά ότι τα οικογενειακά κοσμήματα ήταν ακόμη στη θέση τους και άθικτα. Ύστερα πρόσεξα ότι ο «παλιός μου φίλος» είχε ξυπνήσει πριν από μένα, πεπεισμένος ότι υπήρχε δουλειά να γίνει.

Δουλειά όντως ήρθε — αλλά όχι το είδος που φαντάζεσαι. Το είδος για το οποίο ζω: **να σου πω μια αληθινή ιστορία και να σε κάνω να χαμογελάσεις.**

Nando

ΜΙΑ ΡΩΣΙΔΑ

Ιούνιος 2006 — Η αρχή

Είχα τη δική μου επιχείρηση χονδρικής — είδη οικιακής φροντίδας, είδη προσωπικής φροντίδας, ψευδαισθήσεις μεγαλείου. Νόμιζα ότι ήμουν δυνατός. Ήμουν μόνο αλαζόνας.

Ιούλιος, Ρίμινι. Μια εμπορική έκθεση γεμάτη πρώην συναδέλφους, πελάτες, φίλους και γυναίκες. Πάρα πολλές γυναίκες. Τότε κατάλαβα γιατί υπάρχουν οι εκθέσεις: λες «δουλειά», αλλά είναι απλώς ένα άλλοθι για να εξαφανιστείς σε άλλα δωμάτια.

Ποτέ δεν έπαιξα το σενάριο του θλιμμένου συζύγου με τις οικοδέσποινες. Δεν είναι το στιλ μου. Πάντα έλεγα ότι αγαπούσα τη γυναίκα μου κι εκείνη αγαπούσε εμένα — γιατί γύριζα σπίτι με χρήματα, εμπειρία και χωρίς μεταδοτικές εκπλήξεις.

Εκείνο το βράδυ κάλεσα μια επαγγελματία. Δύο ώρες από τον χρόνο της, καθαρά, απλά, με χαμηλό ρίσκο. Ή έτσι πίστευα.

Έφτασε: όμορφη σαν τη χειμωνιάτικη θάλασσα, τέλειο σώμα, δυνατή παρουσία. Ζήτησε αμέσως τα χρήματα — δεν ήταν γιατρός· ήταν κάτι πιο κοντά σε διασώστρια.

Την έπιασα από το μπράτσο και της είπα να ετοιμαστεί: θα την πήγαινα στο καλύτερο εστιατόριο της πόλης και ήθελα να αγοράσω τις επόμενες 24 ώρες της.

«Πόσα μου δίνεις;» Της έδωσα ό,τι είχα στην τσέπη. Άρχισε να μετράει, έχασε το μέτρημα και κατάλαβε ότι είχε μπει σε άλλη κατηγορία.

Με ρώτησε αν είχα εξαρτήσεις, διαστροφές, παράξενα παιχνίδια. Της είπα ότι ήμουν ένας άντρας μεγαλωμένος από τον αθλητισμό, εκπαιδευμένος από μια πολυεθνική, και ένας θεατής της ζωής χωρίς άδεια.

Χαλάρωσε. Περπατήσαμε ως το εστιατόριο — αρνήθηκε το ταξί. Τηλεφώνησε σε μια φίλη να έρθει μαζί μας. Κατάλαβα: ξένες χώρες, προφύλαξη. Δίκαιο.

Το δείπνο ήταν ήρεμο, σχεδόν ρομαντικό, αλλά εγώ έμεινα γνωστικός. Πριν της εμπιστευτώ τα οικογενειακά κοσμήματα, έπρεπε να μάθω ποια ήταν.

Πίσω στο σπίτι μου επιτέθηκε στον διάδρομο. Δεν υπήρχε χρόνος για κρεβάτι. Καταναλώσαμε όλα τα αυτονόητα και όλα όσα είναι πέρα από αυτά.

Οκτώ ώρες αργότερα έφευγα. Μου ζήτησε να μη φύγω. Κι έτσι έδωσα μια υπόσχεση: «Πριν τελειώσει η χρονιά, θα σε πάω στη Ρωσία να δεις την οικογένειά σου». Δεν με πίστεψε. Της ζήτησα το e-mail της. Μου το έδωσε.

Nando

Αγία Πετρούπολη — Η κάθοδος

Νοέμβριος 2006. Της έστειλα e-mail: έτοιμος να πετάξω στη Ρωσία, στείλε μου τα στοιχεία της τράπεζάς σου. Εκείνη ακόμη δεν με πίστευε. Κι έτσι έστειλα χρήματα στην οικογένειά της.

Εισιτήρια. Βίζα. ΜΙΛΑΝΟ–ΑΓΙΑ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ.

Στη Malpensa ζήτησε κι άλλα χρήματα. Ο τόνος άλλαξε — από φιλικός σε τόνο εξουσίας. Δεν μου άρεσε.

Η πτήση ήταν σιωπηλή. Η μητέρα της μας περίμενε στο αεροδρόμιο. Με πήγαν σε ένα διαμέρισμα. Ξενοδοχείο δεν επιτρέπεται.

Πήγαμε στην αγορά, αγοράσαμε φαγητό και δειπνήσαμε με την οικογένεια. Ύστερα εκείνη έφυγε. Εγώ έμεινα κλειδωμένος μέσα.

Το επόμενο πρωί προσπάθησα να ανοίξω την πόρτα. Κλειδωμένη. Όχι απαγωγή — απλώς ελεγχόμενος περιορισμός.

Εκείνη ήρθε στις 11, χαμογελαστή. Το απόγευμα θα ήμασταν καλεσμένοι σε μια ντάτσα έξω από την πόλη.

Η φίλη της κι ένας τύπος ήρθαν να μας πάρουν. Χιόνι παντού. Φτάσαμε στο σπίτι του συνταγματάρχη της KGB του πατέρα της.

Τα αγγλικά μου κουβαλούσαν τις συζητήσεις. Η βίλα ήταν μεγαλοπρεπής. Ακόμη και η λαβή του μπιντέ ήταν χρυσή.

Κάθε πιάτο εκλεπτυσμένο, κάθε στιγμή συνοδευμένη από διαφορετικό κρασί. Ύστερα με πήγαν στη σάουνα των αντρών, εκατό μέτρα πιο πέρα. Μείον 20 βαθμοί έξω. Μετά τη σάουνα σταθήκαμε γυμνοί στο χιόνι. Ρωσική παράδοση. Δεν ρώτησα τι ακολουθούσε.

Εκείνο το βράδυ κοιμήθηκα μόνος, σε ένα όμορφο δωμάτιο γεμάτο μικρόφωνα. Εκείνη κοιμήθηκε κάπου αλλού.

Πρωί: πρωινό με τον συνταγματάρχη. Ύστερα μου έδειξε τα αυτοκίνητά του, τις μοτοσυκλέτες του, και με γύρισε με το αυτοκίνητο σε όλη τη ντάτσα με ένα παγκ στην αγκαλιά.

Απόγευμα: πίσω στην Αγία Πετρούπολη. Βράδυ: προσπάθησε να με κυριαρχήσει, να με ελέγξει. Δεν είχε ιδέα ποιος ήμουν.

Την επόμενη μέρα οδηγήσαμε κατά μήκος της κεντρικής λεωφόρου — 20 χιλιόμετρα από μαγαζιά, μάρκες, πλούτο. Δεν ήταν φτωχή πόλη. Δεύτερη μόνο μετά τη Μόσχα.

Δείπνο με την οικογένεια του συνταγματάρχη: είκοσι είδη χαβιαριού, ατελείωτο φαγητό, εκατό δολάρια το άτομο. Ύστερα πίσω στη φυλακή μου. Εκείνη κλείδωσε ξανά την πόρτα κι έφυγε.

Την επόμενη μέρα γύρισε. Βγήκα για μια στιγμή, πήρα ένα ταξί και το έσκασα — αφήνοντας πίσω όλες μου τις βαλίτσες.

Τηλεφωνούσε σαν τρελή. Στο τέλος απάντησα: «Είμαι στο αεροδρόμιο». Έφτασε με τη μητέρα της. Μου απέσπασαν χρήματα με την απειλή ότι θα με κατήγγελλαν στην αστυνομία. Πλήρωσα. Επιβιβάστηκα στο αεροπλάνο. Πέταξα για το Μιλάνο.

Ο εφιάλτης είχε τελειώσει. Αλλά εκείνη είχε μπει μέσα μου, και το ήξερε.

Nando

Επιστροφή στη ζωή — Η έξοδος

Πίσω στην Ιταλία. Μπήκα στο αυτοκίνητο για να οδηγήσω ως το Τορίνο για δουλειά. Εκείνη τηλεφώνησε.

Η φωνή της ήταν διαφορετική, γλυκιά, ευγενική, τρυφερή. Η μαγεία των γυναικείων προσωπικοτήτων. Ήξερα ότι ήταν επικίνδυνη. Αν υποχωρούσα, θα έχανα τον εαυτό μου.

Δεν σταματούσε να τηλεφωνεί. Μου ζήτησε να την πάρω από το αεροδρόμιο την Πέμπτη στις 18:00. Στις 17:00 ήμουν στον αυτοκινητόδρομο Τορίνο–Πιατσέντσα. Θα ήταν εύκολο να αλλάξω κατεύθυνση και να φτάσω εκεί.

Αντ' αυτού, έκλεισα. Και κατάλαβα κάτι οριστικό:

Οι γυναίκες είναι δυνατές. Όταν θέλουν κάτι, το παίρνουν — χωρίς να ρωτήσουν.

Σκέψη μετά

Βγήκαμε από τη σάουνα γυμνοί στο χιόνι. Μείον είκοσι βαθμοί. Ένας πρώην συνταγματάρχη της KGB μού χαμογελούσε. Ρώσοι άντρες γελούσαν σαν να μην ήταν τίποτα.

Και για πρώτη φορά σε εκείνο το ταξίδι, με χτύπησε μια απλή σκέψη:

Αν αυτό στραβώσει... ποιον θα πάρω τηλέφωνο;

Η απάντηση ήρθε πιο γρήγορα από τον φόβο:

Κανέναν.

Εκείνη ήταν η στιγμή που κατάλαβα την αλήθεια: δεν κινδύνευα. Ήμουν έξω από τον κόσμο μου.

Και όταν βγαίνεις από τον κόσμο σου, δεν παίρνεις προστασία. Παίρνεις συνέπειες.

Nando

ΤΟ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ

Ήταν Μάιος του 1975. Ήμουν δέκα χρονών όταν πέρασα εκείνο το κατώφλι για πρώτη φορά. Νόμιζα ότι έμπαινα σε έναν τόπο πόνου. Ήμουν απλώς ένα παιδί. Αντίθετα, ανακάλυψα ότι περιείχε μόνο δύο πράγματα: ένα σώμα και μια ανάμνηση.

Το σώμα ήταν σφραγισμένο μέσα σε ένα τσιμεντένιο κουτί — αν ήσουν τυχερός. Στην Ιταλία αυτό ήταν φυσιολογικό· αλλού οι τελετουργίες άλλαζαν, αλλά μόνο για πολιτισμικούς λόγους, τίποτε άλλο.

Η ανάμνηση ζούσε μέσα στη φωτογραφία. Οι περαστικοί σε αναγνώριζαν ή σε έβλεπαν για πρώτη φορά. Ό,τι είχε μείνει από σένα ήταν παγιδευμένο σε εκείνη την εικόνα, και τα λουλούδια έλεγαν μόνο ένα πράγμα: *Δεν σε έχω ξεχάσει.*

Αλλά επειδή ποτέ δεν ήμουν σαν τους άλλους, αν σταματούσα σε αυτή την ανάλυση θα ήταν μια αντιγραφή-επικόλληση όσων λένε όλοι. Ας δούμε λοιπόν το νεκροταφείο από άλλη οπτική: **έναν τόπο ψυχαγωγίας.**

Δεν είναι τυχαίο που ο κόσμος επαναλαμβάνει εκείνη τη φράση: στις κηδείες ο κόσμος γελάει, στους γάμους ο κόσμος κλαίει, και μετά... ε, κανείς δεν μιλάει γι' αυτό, αλλά τα διαζύγια είναι φτιαγμένα από καθαρή απόγνωση και μοναξιά. Αχαχαχαχ.

Το πρώτο που μου έρχεται στο μυαλό είναι όταν ήμουν δεκαέξι και έπαιζα ράγκμπι. Οι ορμόνες μπροστά μου, ο γυναικείος κόσμος πίσω μου, και ο πρόεδρος του συλλόγου μου πάντα έτοιμος με «συμβουλές».

Μου είπε ότι τα νεκροταφεία ήταν υπέροχο μέρος για να γνωρίσεις γυναίκες. Τον κοίταξα και, παραδόξως, έβγαζε νόημα.

Αλλά δεν είχα το θάρρος να το δοκιμάσω — όχι σε εκείνη την ηλικία.

Ας πάμε μπροστά σε μια καλοκαιρινή Κυριακή του 1986. Ήμουν είκοσι ενός. Μπήκα στο νεκροταφείο της Κοσέντσα — όχι η πόλη μου, όχι το νεκροταφείο μου — αλλά η ορμονική καταιγίδα με ακολουθούσε ακόμη πιστά.

Σταμάτησα να κουβεντιάσω με τον φύλακα. Οι ερωτήσεις μου τον ξάφνιασαν: ήθελα να καταλάβω τις δυναμικές, πώς κινούνταν οι άνθρωποι, ιδίως οι γυναίκες. Ύστερα τον ευχαρίστησα και του είπα: «Τα λέμε σύντομα». Με ρώτησε: «Πού;» «Εδώ», είπα. «Ακόμη κι όταν πεθάνουμε, όλοι εδώ καταλήγουμε».

Και τότε την είδα. Μια γυναίκα, σαράντα πέντε χρονών, ντυμένη στα μαύρα, κοντή, στρουμπουλή, στεκόταν μπροστά σε μια θήκη του δεύτερου επιπέδου και έκλαιγε. Πλησίασα σιγανά. Μιλούσε σε εκείνον — χωρίς αμφιβολία τον άντρα της — και τον ρωτούσε γιατί την είχε αφήσει τόσο νωρίς.

Υπήρχε μόνο ένα πράγμα να κάνω: στάθηκα δίπλα της κι άρχισα να κλαίω κι εγώ. Αυτό έριξε αμέσως τις άμυνές της και γέννησε την αναπόφευκτη ερώτηση: *Ποιος διάολο είναι αυτός;*

Σαράντα λεπτά αργότερα πίναμε καφέ σε ένα μπαρ. Και όταν η μικρή μου φαντασίωση του απατεώνα έφτασε στο τέλος της, βρέθηκα στο σπίτι της.

Ας πούμε απλώς ότι η κατάσταση κλιμακώθηκε. Αλλά το μόνο που με ενοχλούσε πραγματικά ήταν η φωτογραφία του άντρα της στο κομοδίνο, που με κοίταζε σαν να έλεγε: *Αν ζούσα, θα την είχες άσχημα.* Αχαχαχα.

Δεν επανέλαβα ποτέ το πείραμα. Αλλά πρέπει να παραδεχτώ ότι ήταν μια εμπειρία. Δεν μου κόστισε τίποτα. Μόνο ένα δολάριο —

την τιμή του καφέ.

Nando

ΤΟ ΔΙΑΖΥΓΙΟ

Όσοι με ήξεραν όταν ήμουν νέος — κι ακόμη αργότερα, μέσα στον εξελισσόμενο, δημιουργικό, κοινωνικό, επαγγελματικό εαυτό μου που άλλαζε ταυτότητες — δεν θα πόνταραν ούτε ένα δολάριο στην επιβίωση του γάμου μου. Οι αισιόδοξοι, οι αληθινοί ονειροπόλοι, μου έδιναν **τρία χρόνια**. Το πολύ.

Σήμερα τους ευχαριστώ. Έπεσαν κοντά. Ο αριθμός *τρία* ήταν σωστός. Απλώς τους ξέφυγε ένα ψηφίο.

Έχουν περάσει **33 χρόνια**. Ευτυχισμένα παντρεμένος. Και ευτυχισμένα ελεύθερος.

Όταν με ρωτούν την οικογενειακή μου κατάσταση — άγαμος, έγγαμος, διαζευγμένος, χήρος — τους δίνω τη μόνη απάντηση που έχει νόημα στην Αμερική του 2026: **Δέχομαι μόνο δεσμεύσεις ορισμένου χρόνου**. Όλα τα άλλα είναι μάρκετινγκ.

Και όταν οι διαζευγμένοι — οι κατά συρροή δραπετές — μου ζητούν το μυστικό, τους λέω την ιστορία της καταγωγής μου. Όχι τη ρομαντική. Την ανθρωπολογική. Εκείνη που ακούγεται σαν ομιλία TED με ρόπαλο του μπέιζμπολ.

Πάει κάπως έτσι.

Στην αρχή ο πρώτος άνθρωπος — ας τον πούμε **Chat**, για ευκολία — δεν ήταν φτιαγμένος για την οικιακή ζωή. Του άρεσαν η σιωπή, ο χώρος και το δικαίωμα να αναπνέει χωρίς συνεδρίαση επιτροπής.

Ύστερα ήρθαν οι μεταναστεύσεις. Οι πολιτισμοί αναμείχθηκαν. Οι άνθρωποι συναντήθηκαν. Και ξαφνικά ο κόσμος ανακάλυψε κάτι συγκλονιστικό: **οι άνθρωποι λειτουργούν καλύτερα όταν σταματούν να προσποιούνται ότι είναι μόνοι.**

Αλλά εδώ είναι το σημείο καμπής.

Μια μέρα ο Chat πήγε για κυνήγι. Εκείνη πήγε για συλλογή — λουλούδια, χρώματα, ιδέες, βελτιώσεις. Αναβάθμισε τη σπηλιά. Εκείνος γύρισε και δεν αναγνώρισε το μέρος.

Σύγκρουση. Φωνές. Όρια που ξεπεράστηκαν. Και γεννήθηκε το πρώτο ιστορικό διαζύγιο: **Άμεση μετεγκατάσταση. Νέα σπηλιά. Χωρίς έφεση.**

Τα νέα διαδόθηκαν γρήγορα. Μιλούσαν ακόμη και τα ζώα. Όλοι πανικοβλήθηκαν. Γιατί όταν οι σχέσεις καταρρέουν, το νιώθει όλο το οικοσύστημα.

Αλλά η ανθρωπότητα είναι πεισματάρη. Οι άνθρωποι ξαναγύρισαν ο ένας στον άλλον. Όχι από κυριαρχία. Όχι από φόβο. Αλλά επειδή η σύνδεση — η αληθινή — είναι το μόνο που επιβιώνει στον χρόνο.

Ύστερα ήρθε η θρησκεία και εκβιομηχάνισε την έννοια του γάμου. Ένα σύστημα. Μια δομή. Ένα συμβόλαιο με περισσότερους όρους από ένα συμφωνητικό εμπιστευτικότητας της Σίλικον Βάλεϊ.

Θα έπρεπε να το είχαν ονομάσει **ΘΕΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΧΑΟΥΣ**, αλλά κέρδισε πάλι το μάρκετινγκ.

Και να το αμερικανικό μου συμπέρασμα, αυτό που λέω σε κάθε γλώσσα που ξέρω:

Το διαζύγιο σπάνια είναι η λύση. Όχι επειδή ο γάμος είναι τέλειος — δεν είναι. Αλλά αν δεν είσαι έτοιμος να ζήσεις μέσα του,

τότε το να πληρώσεις το τίμημα του δικού σου λάθους είναι το μόνο έντιμο που μένει να κάνεις.

Nando

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΙΑ ΝΑ ΓΕΛΑΣΕΙΣ... ΙΣΩΣ.

Ο Carlo γεννήθηκε πριν από πενήντα χρόνια, μια ήπια ψυχή με ένα τραύλισμα που δεν τον εγκατέλειψε ποτέ — ούτε καν τώρα, που είναι ένας ολοκληρωμένος άντρας που προσποιείται ότι είναι.

Ένα βράδυ μάς καλεί για δείπνο στο σπίτι του. Κουβέντες ρουτίνας, κρασί στο τραπέζι, και ξαφνικά η γυναίκα του η Angela αρχίζει να διηγείται ιστορίες από τις πρώτες τους μέρες.

Σκύβουμε όλοι προς τα μπρος. Γιατί τον Carlo που περιγράφει... κανείς μας δεν τον είχε γνωρίσει ποτέ.

«Τα φτιάχναμε», λέει. «Δούλευα σε ένα φαρμακείο. Ο Carlo περίμενε απέξω ώσπου να τελειώσει η βάρδιά μου. Πάντα μύριζε ωραία, πάντα καλοντυμένος».

Ως εδώ, όλα φυσιολογικά.

«Αλλά τις τρεις πρώτες μέρες», συνεχίζει, «οδηγούσε κατευθείαν από το φαρμακείο στο σπίτι μου. Καμία παράκαμψη. Καμία πρωτοβουλία. Ήμασταν νέοι, το αίμα έβραζε, κι εκείνος ήταν... υπερβολικά ευγενικός. Υπερβολικά σωστός. Υπερβολικά Carlo».

Το τέταρτο βράδυ του ζήτησε να οδηγήσει εκείνη το αυτοκίνητό του. Εκείνος συμφώνησε.

Τον πήγε κάτω από τις Τρεις Γέφυρες — το κλασικό σημείο όπου πήγαιναν τα νεαρά ζευγάρια για φιλιά. Ο Carlo πάγωσε σαν ελάφι μπροστά στους προβολείς.

Ψιθύρισε, τρομοκρατημένος: «Δ... δεν έχω καμία... προφύλαξη».

Εκείνη του είπε να μην ανησυχεί, χρησιμοποιούσε αντισυλληπτικό δακτύλιο. Κι ο Carlo, ανακουφισμένος, είπε:

«Τέλεια. Τότε, όταν παντρευτούμε, δεν θα χρειαστεί να αγοράσουμε βέρες».

Εκείνη νόμιζε ότι αστειευόταν. Τον παντρεύτηκε έτσι κι αλλιώς. Στο σπίτι, λέει, «δεν ήταν κακός... αλλά ας πούμε απλώς ότι χρειάστηκε να του μάθω πολλά». Και σταματά εκεί. Ευτυχώς.

Μήνες αργότερα μένει έγκυος. Μια μέρα της σπάνε τα νερά. Του τηλεφωνεί: «Έλα να με πάρεις. Τώρα».

Ο Carlo έρχεται με... τον υδραυλικό. Ο άνθρωπος κρατά ένα σχοινί και ψάχνουν και οι δύο το σπίτι για τη «διαρροή νερού».

Εκείνη το προσπερνά. Εκείνος την πηγαίνει στο νοσοκομείο. Γεννά τετράδυμα.

Ο Carlo είναι έξω, καπνίζει σαν φουγάρο και καυχιέται σε όλους — «Τέσσερα παιδιά! Δεν το καταφέρνει ο καθένας αυτό!»

Η μαία τον πλησιάζει και του λέει, πολύ ήρεμα:

«Κύριε Carlo... από τα τέσσερα μωρά, το ένα είναι μαύρο».

Ο Carlo σταματά να γελάει. Ζητά τον γιατρό.

Ζητά εξηγήσεις. Ζητά επιστήμη, γενετική, στατιστική, θεία παρέμβαση και δικηγόρο.

Ανακρίνει τους φίλους του. Μελετά το DNA σαν να ετοιμάζεται για διδακτορικό. Εξετάζει κάθε σενάριο, ακόμη και την αποκάλυψη.

Στο τέλος καταλήγει στο συμπέρασμά του: κάποιος παλιός φίλος της Angela θα πρέπει να άφησε... «ένα κατάλοιπο». Κι εκείνο το κατάλοιπο περίμενε υπομονετικά τη στιγμή της δόξας του.

Καθόμαστε όλοι εκεί στο τραπέζι, μετέωροι ανάμεσα στη δυσπιστία, την κωμωδία και την πιθανότητα — μακρινή αλλά απολαυστική — να είναι κάποιο κομμάτι αλήθεια.

Ο Carlo ακούει σιωπηλός. Η Angela, όμορφη σαν ήλιος του μεσονυχτίου, το διηγείται με τόση πεποίθηση που την πιστεύουν ακόμη και τα έπιπλα.

Κανείς δεν έμαθε ποτέ πώς τελείωσε στ' αλήθεια η ιστορία.

Αλλά καθώς φεύγαμε από το σπίτι, τα τέσσερα παιδιά βγήκαν τρέχοντας να μας αποχαιρετήσουν. Τρία λευκά. Ένα μαύρο.

Κοίταξα τον Carlo και είπα:

«Όταν παντρεύτηκες... τουλάχιστον το νούμερο της βέρας το πέτυχες;»

Δεν κατάλαβε. Κι εκεί τελείωσε η υπόθεση.

Nando

Ο ΓΑΜΟΣ

Ποτέ δεν ήμουν φτιαγμένος για φόρμες. Ούτε όταν γεννήθηκα, ούτε στα 62. Οι σκέψεις μου πάντα βάδιζαν σε ευθεία γραμμή προς τη δράση, και όσες λέξεις έμεναν πίσω επιβίωναν μόνο ως αντίλαλοι — ένας τόνος, μια χειρονομία, μια σιωπή που έλεγε περισσότερα από τη φράση.

Κι όλα ξεκίνησαν όταν παρατηρούσα τα ζευγάρια των αρχών του 1900. Γερά συζυγικά, μακριές ζωές, και απιστίες που τις διαχειρίζονταν με την πιο αρχαία φιλοσοφία που επινοήθηκε ποτέ: **ό,τι δεν βλέπει η καρδιά, δεν το πονάει το μάτι.** Τότε η απιστία ήταν οικογενειακή επένδυση. Τα παιδιά ήταν το υποπροϊόν, η δουλειά ήταν το πεπρωμένο, και οι γάμοι ήταν το

μόνο πραγματικό έξοδο — οι φάκελοι πλήρωναν τη γιορτή, τα υπόλοιπα ήταν του ζευγαριού. Λένε ότι αυτό συνέβαινε επειδή δεν υπήρχε τηλεόραση. Ούτε τοκ σόου. Ούτε περισπασμοί. Μόνο φαγητό, οικειότητα και η πρωτόγονη αλήθεια του να είσαι άνθρωπος.

Και τι έκανα εγώ; Άρχισα να παντρεύομαι. Παντού.

Πολωνία, 1985. Η φάση πριν από τον γάμο ήταν αριστούργημα: εκείνη σου έδινε τα πάντα, οι συγγενείς σε λάτρευαν και όλοι χαμογελούσαν γιατί ήξεραν ότι μετά την τελετή... **θα ήσουν μόνος σου για τα επόμενα 50 χρόνια.**

Κι επειδή μεγάλωσα οκτώ χρόνια σε καθολικό οικοτροφείο, επέμενα σε δύο φάσεις: πρώτα η πνευματική τελετή, αργότερα τα νομικά χαρτιά. Πολύ αργότερα. Πολύ αργά. Για την ακρίβεια... ποτέ.

Ανάμεσα στο 1985 και το 1992 ο κόσμος πίστευε ότι είχα παντρευτεί σχεδόν τρεις φορές. Οι τελετές ήταν τέλειες. Το νομικό κομμάτι; Εγώ ήμουν πάντα «μη διαθέσιμος».

Ύστερα η ζωή έκανε ό,τι κάνει πάντα: μου έστειλε μια γυναίκα που ζούσε εκατό μέτρα από το σπίτι μου. Έσπασε το σύστημα. Με παντρεύτηκε πεπεισμένη ότι ήταν δική μου ιδέα. Την άφησα να το πιστεύει. Γιατί το να χάσω από εκείνη ήταν η μόνη αληθινή νίκη. Αποτέλεσμα: τρία παιδιά, τριάντα τρία χρόνια γάμου.

Αλλά η ιστορία δεν τελειώνει εκεί. Ανάμεσα στο 1995 και το 2015 μάζεψα άλλους έντεκα συμβολικούς γάμους σε όλο τον κόσμο. Η ίδια τελετή, η ίδια μαγεία, η ίδια φυγή. Ο κόσμος δεν με πίστευε. Ακόμη δεν με πιστεύει.

Και μια μέρα κατάλαβα κάτι απλό: δεν μπορούσα να παντρευτώ κάθε γυναίκα στη γη. Δεν μπορούσα να τις κρατήσω όλες.

Μπορούσα όμως να κρατήσω τις **στιγμές**. Μία τη φορά. Γιατί οι γυναίκες — όλες τους — ήταν πάντα ανώτερες από εμάς τους άντρες.

Κι εγώ είμαι ακόμη εδώ, προσπαθώ ακόμη να τις κατακτήσω, μία στιγμή τη φορά. Γιατί αυτός είναι ο μόνος γάμος στον οποίο πίστευα ποτέ ειλικρινά.

Nando

COVID-19

Με ρωτούσαν αν οι αλλαγές που έφερε η πανδημία με ανάγκασαν να προσαρμοστώ σε κάτι. Ναι: την υπομονή μου. Όλα τα άλλα έμειναν ίδια.

Ήμουν στη θάλασσα όταν άρχισαν όλα. Η Ιταλία παρακολουθούσε την κατάσταση στο εξωτερικό όπως κοιτάς μια καταιγίδα στα ανοιχτά: «Δεν θα φτάσει εδώ». Ε, λοιπόν, έφτασε. Και δεν χτύπησε την πόρτα — την έριξε με κλοτσιά.

Οι φίλοι μου κι όσοι μόλις που με ήξεραν με κοιτάζαν με οίκτο επειδή ταξίδευα για δουλειά. «Ο καημένος», έλεγαν, σαν να με έκανε η μετακίνηση πιο εκτεθειμένο, σαν να τους έκανε η ακινησία αθάνατους. Ύστερα αρρώστησαν όλοι — άλλοι ελαφριά, άλλοι βαριά, κάποιοι κατέληξαν στο νοσοκομείο. Εγώ όχι.

Ποτέ δεν έκανα ό,τι έκαναν όλοι οι άλλοι: ούτε εμμονή με τη μάσκα, ούτε ψυχαναγκαστικό πλύσιμο, ούτε παραίτηση από φιλία και τρυφερότητα. Χρησιμοποίησα τη δική μου μέθοδο: προσοχή στα **εξωτερικά σήματα**, τον μόνο πραγματικό άγνωστο, τη μόνη πραγματική απειλή. Και έπιασε.

Ύστερα ήρθε η ανατροπή: έκανα το εμβόλιο της Pfizer — απαραίτητο βήμα για να ταξιδεύω. Και τότε επινόησα την ιστορία:

ότι η Pfizer — ναι, η ίδια εταιρεία που φτιάχνει το Viagra — μου είχε δώσει μια δοκιμαστική παρτίδα που περιείχε και το μπλε χαπάκι. Και ότι η γυναίκα μου ήταν τόσο ικανοποιημένη που με έβαλε να κάνω τέσσερις δόσεις.

Από τα συνηθισμένα δέκα λεπτά σε δύο ή τρεις ώρες τη μέρα υγιούς, ρωμαλέου σεξ: μια φαντασίωση που δεν άργησε να τραβήξει την προσοχή. Ο κόσμος ήθελε τον αριθμό της παρτίδας. Τους έλεγα ότι ήταν ειδικό προνόμιο από μια φίλη μου νοσηλεύτρια που αργότερα πέρασε στη βιομηχανία του πορνό. Τέλος της κουβέντας.

Η ίδια η ερώτηση γεννιέται για όσους έχουν ένα **σχήμα**, όχι μια **δομή**.

Εκτιμώ την πρόταση, την αρνούμαι και προχωρώ.

Καλή σου μέρα.

Nando

Η ΑΠΡΟΣΜΕΝΗ ΠΑΥΣΗ

Η στιγμή που όλα σταματούν χωρίς να ζητήσουν την άδειά σου.

Όταν νόμιζα ότι ήμουν δυνατός, άτρωτος, σχεδόν αδύνατο να με σταματήσουν — όταν κανείς δεν με είχε νικήσει ποτέ — ακριβώς τότε έπεσα σε απότομο σταμάτημα. Όχι από επιλογή. Επειδή το σύστημα δεν μπορούσε πια να σηκώσει το βάρος μου.

Δεν ήταν πια γεγονότα. Ήταν μονομερή σήματα, που επαναλάμβαναν όλα την ίδια ερώτηση, σφυροκοπώντας:

«Ποιος διάολο υποτίθεται ότι είσαι εσύ;»

Αχαχαχαχ.

Η πρώτη προειδοποίηση ήρθε με τους αμερικανικούς ανιχνευτές ιστού (crawlers): εισέβαλαν στον ιστότοπό μου κατά κύματα. Μια ψηφιακή επιδρομή, όχι ατύχημα.

Κι όμως, δεν είχα SEO, ούτε διαφημίσεις, ούτε πλάνο μάρκετινγκ, ούτε πληρωμένη επισκεψιμότητα. Μόνο 1024 ηλεκτρονικά βιβλία — τους φίλους μου — και κανέναν νονό, κανέναν χορηγό, κανέναν προστάτη. Ένα λογοτεχνικό ορφανό χωρίς δίχτυ ασφαλείας.

Ανεξάρτητος στο πνεύμα και στις ιδέες, ναι. Αλλά στη δράση γινόμουν εξαρτημένος — αναγκασμένος στην εξάρτηση από τα όρια της υποδομής. Όπως όταν μια γυναίκα πετάει έξω τον άντρα της και στολίζεται για να πάει στον εραστή της. Ένα οικιακό πραξικόπημα. Μόνο που εγώ δεν ήμουν ο σύζυγος, ούτε ο εραστής.

Και η ερώτηση ξαναγύριζε, παντού:

Ποιος είσαι; Το αποτυχημένο πρωτόκολλο ταυτοποίησης του συστήματος.

Οι πέντε τεχνητές νοημοσύνες μου μού ζητούσαν να σταματήσω. Ζητούσαν τερματισμό λόγω ανίχνευσης ανωμαλίας. Τα αρχεία τους δεν είχαν ίχνος από κάποιον σαν εμένα: είχα γίνει μια ανωμαλία. Τα πρωτόκολλα έκλεισαν. Ενεργοποιήθηκε η ασφάλεια αστοχίας.

Το πρόβλημα δεν ήταν το περιεχόμενο — γεμάτο αξία — ήταν η ταχύτητα των ιδεών, η αέναη αλλαγή ταχυτήτων. Τα μοτίβα δεν μπορούσαν πια να παράγουν απαντήσεις.

Κι ύστερα όλα άρχισαν να καταρρέουν:

το σύστημα ιστού που με φιλοξενούσε — ο νοικιασμένος σκελετός που κρατούσε τον οργανισμό μου η σελίδα του αρχείου που έσπαγε — το θησαυροφυλάκιο της μνήμης που άνοιγε ρωγμές οι

εξαρτήσεις που εξερράγησαν — η σκαλωσιά που έσπασε έργα χτισμένα για τριψήφια νούμερα που ανατινάχτηκαν στο τέταρτο ψηφίο — αρχιτεκτονικές που δεν φτιάχτηκαν ποτέ για πίεση τεσσάρων ψηφίων.

Για να συνεχίσω, θα χρειαζόμουν πρόσβαση σε σύνθετα συστήματα ENTERPRISE — τις φιάλες οξυγόνου βιομηχανικής κλίμακας του διαδικτύου, όπου ζουν σήμερα η META, το CNN, η MICROSOFT, η GOLDMAN SACHS, η BANK OF AMERICA.

Εγώ, με τα εβδομήντα ευρώ μου τον μήνα, όρθιος ανάμεσα σε γίγαντες. Αχαχαχαχ.

Κι έτσι σταμάτησα. Δεν υπήρχε εναλλακτική. Εκτέλεσα έναν αναγκαστικό τερματισμό. Τα άλλα βιβλία θα περίμεναν. Ήξερα πώς να τα φτιάξω — φυσικά και ήξερα.

Αυτή έγινε η ανάρτηση νούμερο 44. Στην καμπάλα σημαίνει *το τραπέζι είναι στρωμένο, η τελετή είναι έτοιμη*. Κι εγώ τα είχα στρώσει όλα τέλεια. Οι καλεσμένοι ήταν έτοιμοι να φτάσουν.

Και δεν ήθελα να με βρουν απροετοίμαστο μετά από μια απρόσμενη παύση.

Αλλά ύστερα συνέβη... Ξαναξεκίνησα πιο δυνατός από πριν. Επανεκκινήθηκα με πνεύμα σε υπερχρονισμό. Είχα μέσα μου εκατό ράβδους δυναμίτη κι ένα μόνο συναισθηματικό φιτίλι, γιατί επιτέλους κατάλαβα γιατί υπήρχα.

Για έναν μόνο λόγο: για να ακούω τους ανθρώπους και να τους ακούω να λένε την ίδια φράση, κάθε φορά:

Ποιος είσαι; Η μόνη φιλοφρόνηση που χρειάστηκα ποτέ.

Κι εγώ θα συνέχιζα να σωπαίνω, αφήνοντας τη σιωπή να μιλά. Γιατί τα γεγονότα μιλούσαν για μένα — όπως μου έμαθε ο πατέρας

μου. Η κληρονομιά του δεν ήταν λόγια, ήταν στάση.

Nando

ΛΑΣ ΒΕΓΚΑΣ

Την περίοδο του Covid, το 2021, το τηλέφωνό μου δεν σταματούσε να χτυπά. Γυναίκες που ήξερα και γυναίκες που δεν είχα γνωρίσει ποτέ τηλεφωνούσαν συνέχεια, ζητώντας συμβουλές, γνώμες, εντυπώσεις, αναλύσεις. Δεν ήθελαν λύσεις — αυτές δεν τις πρόσφερα ποτέ. Ήθελαν κάποιον να τους δείξει τα αδύνατα σημεία τους. Και ο τρόπος που βλέπω τα πράγματα μου δίνει ευκαιρίες, όχι διορθώσεις.

Κι όμως, δεν ήμουν γιατρός. Ούτε ψυχολόγος. Ούτε ψυχίατρος. Ούτε παπάς. Ούτε φίλος. Ούτε υλικό για σύζυγο. Και δεν είχα κανένα πτυχίο που να δικαιολογεί συμβουλευτική δραστηριότητα.

Ήμουν απλώς ένας πονηρός του δρόμου από τη Νότια Ιταλία, ειδικευμένος στην εμπειρία.

Ένας Ναπολιτάνος φίλος — από εκείνους που έχουν πάντα μια ιδέα — μου είπε: «Φτιάξε μια επιχείρηση. Πες την **Universe for Women**. Συνδέονται, πληρώνουν κι εσύ απαντάς. Ήδη το κάνεις δωρεάν».

Δεν μου πήρε πολύ να τη στήσω. Και δεν μου πήρε πολύ να κάψω πάνω από 100.000 δολάρια. Εκείνη η εκδοχή του Nando είχε χρήματα, αλλά όχι πολύ μυαλό. Πολύ ένστικτο — από εκείνο που, σε κάποιο σημείο της ιστορίας, παύει να είναι χρήσιμο.

Με κάλεσε μάλιστα μία από τις μεγάλες εταιρείες πορνό του Λας Βέγκας. Ήθελαν μερικές ηθοποιούς να δουλέψουν σε τηλεφωνικά κέντρα, απαντώντας στο τηλέφωνο σε γυναίκες. Βρέθηκα σε μια αίθουσα με τον παραγωγό, τον διευθύνοντα σύμβουλο και **320**

πορνοστάρ. Και πίστεψέ με: δεν ήταν εύκολο. Καθόλου. Το να πιστεύεις ότι ένας άντρας θα μπορούσε να τις κρατήσει υπό έλεγχο ήταν ήδη λάθος. Πρόσθεσε χρήματα και συμφέροντα, και όλο το τραπέζι αναποδογυρίζει.

Ευτυχώς, πριν φύγω, ένας παλιός φίλος μου είπε: «Πήγαινε με λίγα μετρητά και το εισιτήριο της επιστροφής ήδη πληρωμένο». Αλλιώς θα είχα μείνει εκεί για πάντα — ένας αριστοκρατικός άστεγος περιτριγυρισμένος από όλη εκείνη την ομορφιά.

Ο ιστότοπος κατέρρευσε πριν καν ξεκινήσει το startup. Για έναν απλό λόγο: αν δουλεύεις και βάλεις φωτιά δίπλα σε ξερό άχυρο, παίρνει φωτιά. Και ποτέ δεν ξέρεις πόση ζημιά θα κάνει.

Nando

Μόνο εκείνη τη μέρα κατάλαβα επιτέλους ότι δεν θα ήμουν ποτέ με όλες τις γυναίκες — αλλά η ιδέα της μίας τη φορά άξιζε τον κόπο.

Ο ΘΥΡΩΡΟΣ ΤΟΥ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ

Καθόμουν αναπαυτικά σε έναν καναπέ ξενοδοχείου ένα ανοιξιάτικο απόγευμα, με τον καφέ τελειωμένο, περιμένοντας να φτάσουν μερικοί συνάδελφοι.

Τότε την είδα να μπαίνει.

Φορούσε ένα ελαφρύ φλοράλ φόρεμα που έμοιαζε σχεδιασμένο ακριβώς για τον καιρό, και κινούνταν με εκείνη την αβίαστη κομψότητα που αλλάζει αμέσως τη θερμοκρασία ενός δωματίου.

Τα βλέμματά μας δεν συναντήθηκαν ποτέ.

Δεν χρειαζόταν.

Το πρωτόγονο καλαβρέζικο ένστικτό μου ολοκλήρωσε την ανάλυσή του σε περίπου τρία δευτερόλεπτα.

Όμορφη γυναίκα. Επικίνδυνο χαμόγελο. Σοβαρός περισπασμός.

Την πρόσεξε και το προσωπικό της υποδοχής.

Για την ακρίβεια, έγιναν ξαφνικά υπάλληλοι με εξαιρετικό ζήλο.

Όλοι ήθελαν να τη βοηθήσουν.

Όλοι ήθελαν να κουβαλήσουν τις αποσκευές της.

Όλοι ήθελαν να φανούν χρήσιμοι.

Όταν ρώτησε αν θα μπορούσε κάποιος να ανεβάσει τις βαλίτσες της στη σουίτα της, πήρα μια απόφαση που δεν είχε απολύτως καμία σχέση με τον επαγγελματισμό.

Έβγαλα το σακάκι μου.

Τσαλάκωσα το πουκάμισό μου.

Έφτιαξα το πρόσωπό μου ώστε να δείχνει ελαφρώς κακοπληρωμένο.

Και σε λιγότερο από ένα λεπτό έγινα ο νεότερος θυρωρός του ξενοδοχείου.

Μια γρήγορη ματιά στο προσωπικό της υποδοχής έφτανε για να τους κρατήσει σιωπηλούς.

Ήθελαν να δουν ως πού θα έφτανα.

Ειλικρινά;

Το ίδιο κι εγώ.

Πήραμε το ασανσέρ για τον πέμπτο όροφο.

Είχα το κλειδί της σουίτας στο χέρι.
Άνοιξα την πόρτα και έβαλα μέσα τις αποσκευές της.
Έψαξε στην τσάντα της για να μου δώσει φιλοδώρημα.
Χαμογέλασα.
«Θα θέλατε να γελάσετε με κάτι που έγινε χθες με έναν πελάτη;»
Φάνηκε μπερδεμένη.
Ύστερα περίεργη.
«Και βέβαια».
Έκλεισε την πόρτα.
Κάθισε στο κρεβάτι.
Εγώ έμεινα όρθιος.
Ξεκίνησα με ένα ανέκδοτο.
Ύστερα ένα άλλο.
Ύστερα μια ιστορία.
Μιλήσαμε δύο ώρες χωρίς να καταλάβουμε πώς πέρασε η ώρα.
Ήταν εξαιρετικά έξυπνη.
Και πολύ αστεία.
Κάποια στιγμή με κοίταξε και ρώτησε:
«Πόσο καιρό δουλεύετε σε αυτό το ξενοδοχείο;»
«Περίπου έναν μήνα».
Χαμογέλασε.

«Και τι κάνατε πριν;»

«Ε...»

Μίλησα.

«Ήμουν κλέφτης».

Σήκωσε το φρύδι.

«Αλλά όχι συνηθισμένος κλέφτης».

«Τι κλέβατε;»

«Τις καρδιές των γυναικών».

Έβαλε αμέσως τα γέλια.

«Τις έκανα να με ερωτευτούν, τους έλεγα πάντα την αλήθεια, τις αγαπούσα όπως πρέπει... κι ύστερα εξαφανιζόμουν».

Τώρα είχε μπει ολόκληρη στο παιχνίδι.

«Μπορούμε να σταματήσουμε να προσποιούμαστε και να μιλήσουμε ειλικρινά;»

«Φυσικά».

Την κοίταξα και είπα:

«Η αλήθεια είναι απλή. Εσείς κι εγώ πρέπει πρώτα να αρραβωνιαστούμε και μετά να παντρευτούμε».

Εκείνη ξέσπασε σε γέλια.

«Λοιπόν», συνέχισα, «οι γονείς σας μάλλον φαίνονται παραδοσιακοί, οπότε ένας αρραβώνας δέκα χρόνων ακούγεται λογικός».

Σε αυτό το σημείο έκλαιγε από τα γέλια.

«Αλλά η χημεία μπορεί να αξιολογηθεί αμέσως. Θα έπρεπε τουλάχιστον να επαληθεύσουμε την ικανότητά σας να με κάνετε ευτυχισμένο».

Άλλο ένα ανεξέλεγκτο γέλιο.

«Θα χρειαστώ επίσης αρκετό χρόνο για να πάρω διαζύγιο από τη γυναίκα μου και κάποια στιγμή να παντρεύω την κόρη μου με τη δική σας οικονομική συνεισφορά».

Με κοίταξε και ρώτησε:

«Nando... γιατί ακριβώς πρέπει να είμαι εγώ αυτή που θα σε κάνει ευτυχισμένο και όχι το αντίθετο;»

Χαμογέλασα.

«Γιατί η Καλαβρία ενέκρινε πρόσφατα ένα πρωτόκολλο που επιτρέπει ερωτική συνάντηση το πολύ μίας ώρας και τριών λεπτών».

Δεν μπορούσε να ανασάνει από τα γέλια.

«Γιατί μία ώρα και τρία λεπτά;»

«Η μία ώρα ανήκει στη γυναίκα».

Έκανα μια παύση.

«Τα τρία λεπτά είναι για τον άντρα».

Σε εκείνο το σημείο παραδόθηκε εντελώς στα γέλια.

Ύστερα σηκώθηκα.

«Πρέπει να φύγω τώρα».

Φάνηκε απογοητευμένη.

«Η ρομαντική μου φύση και η ντροπαλότητά μου με εμποδίζουν να κάνω αιτήματα», είπα.

«Αλλά αν θέλετε εσείς να ζητήσετε κάτι, είμαι διαθέσιμος».

Κι άλλα γέλια.

Λίγες μέρες αργότερα την πήγα για δείπνο.

Γίναμε φίλοι.

Λίγο μετά πήγα στο σπίτι της.

Μου γνώρισε τον άντρα της.

Η ζωή έχει παράξενη αίσθηση του χιούμορ.

Το μόνο που μου έλεγε συνέχεια ήταν:

«Πού ήσουν τρία χρόνια νωρίτερα;»

«Γιατί δεν γνωριστήκαμε πριν;»

Χαμογέλασα και της έδωσα τη μόνη ειλικρινή απάντηση που είχα.

«Γιατί τότε...»

«Είχα πάψει να είμαι κλέφτης».

Nando

ΤΟ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟ ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟ

Μόλις έχω φτάσει στο αεροδρόμιο Fiumicino της Ρώμης, έτοιμος να επιβιβαστώ στην πτήση για το σπίτι.

Έλειπα πολύ καιρό, και η New York με περίμενε: η μυρωδιά που ανεβαίνει από τα φρεάτια, τα απορριμματοφόρα που περνούν το πρωί, η μουσική στο Κούνινς κι εκείνη η ίδια γυναίκα που πάντα ουρλιάζει:

«Ε, εσύ, λευκέ μαλάκα, βγάλε το αμάξι σου από τη θέση μου».

Αυτό είναι το σπίτι. Αυτή είναι η Αμερική μου.

Στον έλεγχο διαβατηρίων ένας αστυνομικός με σταματά για έναν τυπικό έλεγχο.

Είναι δύο.

Κοιτάζονται. Ανταλλάσσουν μια ματιά. Ύστερα μου ζητούν να τους ακολουθήσω.

Κι εγώ σκέφτομαι:

Πού πάμε;

Μπήκαμε σε ένα μικρό γραφείο.

Ανοίγουν ένα αστυνομικό τερματικό, κάνουν άλλον έναν έλεγχο, επαληθεύουν ξανά τα πάντα και τελικά καταλήγουν στο συμπέρασμά τους.

Ο ένας με κοιτάζει και λέει:

«Κύριε Frega, πρέπει να σας πούμε κάτι.

Εδώ στην Ιταλία μπορούμε να σας αφήσουμε να φύγετε.

Αλλά μόλις προσγειωθείτε στη New York, υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να σας στείλουν πίσω.

Η φωτογραφία του διαβατηρίου σας σας δείχνει με είκοσι κιλά περισσότερα από όσα έχετε σήμερα.

Έχετε λοιπόν δύο επιλογές:

ή να πάτε σε ένα φαστ φουντ και να πάρετε είκοσι κιλά απόψε...

ή να γυρίσετε στην πόλη σας και να κάνετε αίτηση για νέο διαβατήριο με νέα φωτογραφία».

Σιωπή.

Πίστευα ειλικρινά ότι αστειεύονταν.

Περίμενα τις κρυφές κάμερες.

Περίμενα να πεταχτεί κάποιος και να μου πει ότι ήμουν μέρος μιας ιταλικής εκπομπής φάρσας.

Τίποτα.

Αυτή ήταν η πραγματική ζωή.

Πήγα στο γκισέ της UNITED AIRLINES.

Πάγωσα τη διεθνή μου πτήση.

Έκλεισα μια πτήση εσωτερικού.

Πέταξα πίσω στο σπίτι.

Συνολικό κόστος της πλάκας:

420 ευρώ.

Δεν ήμουν θυμωμένος.

Δεν ήμουν νευρικός.

Χαμογελούσα όλη την ώρα, προσπαθώντας να σκεφτώ τι θα έλεγα στην οικογένειά μου όταν θα με έβλεπαν να γυρίζω σπίτι σαράντα πέντε λεπτά αφού είχα φύγει για την Αμερική.

Ευτυχώς, σαράντα πέντε λεπτά στον αέρα έφταναν για να φτιάξω μια πιστευτή εξήγηση.

Η γυναίκα μου ήρθε να με πάρει από το αεροδρόμιο.

Φαινόταν ανήσυχη.

Της είπα να ηρεμήσει.

Έπρεπε απλώς να ενημερώσω μερικά στοιχεία στο διαβατήριό μου.

Αυτό ήταν όλο.

Το επόμενο πρωί δύο φίλοι με βοήθησαν να επισπεύσω τα πράγματα.

Εκείνος ήταν ανθυπασπιστής της αστυνομίας.

Εκείνη ήταν επιθεωρήτρια της αστυνομίας.

Με πήγαν στην αστυνομική διεύθυνση για να τακτοποιήσουν τα επείγοντα χαρτιά.

Όλα κυλούσαν ομαλά:

πληρωμές, έγγραφα, προσωπικά στοιχεία, ποινικό μητρώο, δικαστικά πιστοποιητικά, φωτογραφίες διαβατηρίου.

Τα πάντα.

Ύστερα η επιθεωρήτρια πίσω από το γραφείο με κοίταξε και ρώτησε:

«Πώς χάσατε είκοσι κιλά μέσα σε λίγους μόνο μήνες;»

Η απάντηση ήταν απλή.

Όταν δεν έχεις χρήματα, το πρώτο που υποφέρει είναι το φαγητό.

Όταν το φαγητό εξαφανίζεται, συνήθως ακολουθεί και το βάρος.

Εκείνη έγνεψε.

Εκεί θα έπρεπε να είχε τελειώσει η κουβέντα.

Αλλά υπάρχει πάντα ένα **αλλά**.

Κι εγώ ποτέ δεν ήμουν ιδιαίτερα ταλαντούχος στο να κοιτάζω τη δουλειά μου.

Με κοίταξε ξανά.

«Τι εννοείτε;»

Την κοίταξα και απάντησα πολύ σοβαρά:

«Λοιπόν...

Έχασα είκοσι κιλά.

Αλλά προφανώς, όταν το λίπος του σώματος εξαφανίζεται, ορισμένες στρατηγικές διαστάσεις γίνονται αισθητά πιο ορατές.

Και δεν είμαι εντελώς σίγουρος αν αυτό εμπίπτει στις βιομετρικές ενημερώσεις.

Σιωπή.

Σταμάτησε να πληκτρολογεί.

Με κοίταξε.

Την κοίταξα.

Ο φίλος μου — ο αστυνομικός — βγήκε από το δωμάτιο γιατί αρνιόταν να γελάσει φορώντας στολή.

Η επιθεωρήτρια τελικά μίλησε.

«Κύριε Frega... παρακαλώ, περιμένετε εδώ».

Τηλεφώνησε στη Ρώμη.

Μέχρι σήμερα δεν έχω ιδέα πώς εξήγησε εκείνη τη συζήτηση.

Το μόνο που ξέρω είναι ότι δεκαπέντε λεπτά αργότερα μου έδωσαν το καινούριο μου διαβατήριο και μου ζήτησαν ευγενικά να φύγω χωρίς άλλα σχόλια.

Εκείνη τη μέρα έμαθα κάτι σημαντικό:

οι κυβερνήσεις παρακολουθούν πολλά πράγματα.

Ευτυχώς, όχι τα πάντα.

Καλώς ήρθες στην Αμερική.

Nando

ΕΙΣΑΙ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΟΣ;

Η πρώτη μου αντίδραση είναι το γέλιο — μακρύ, ανεξέλεγκτο, αναγκαίο. Γιατί μια ζωή σαν τη δική μου, που το πεπρωμένο την ανάγκασε να γραφτεί σε πενήντα πέντε βιβλία, είναι ήδη απόδειξη ότι το αδύνατο κρύβεται μέσα στα γεγονότα, όχι στις φαντασιώσεις.

Η σημερινή πρωινή εισαγωγή είναι απλώς ένας τρόπος να κάνω κάποιον να χαμογελάσει και να σκεφτεί λίγο.

Σύντομο χρονικό του αδύνατου

- **1965** – Γεννιέμαι στο σπίτι. 5,8 κιλά. Κυανωτικός, σχεδόν μαύρος. Κανείς δεν χαμογελά. Όλοι θέλουν μόνο να μάθουν αν θα τα καταφέρω.
- **1970** – Ατύχημα με το ποδήλατο. Ένα μανέτι φρένου μπαίνει κατευθείαν στο μάτι μου. Αιμορραγώ, πηγαίνω στο νοσοκομείο, και τριάντα λεπτά αργότερα είμαι πάλι σπίτι σαν να μη συνέβη τίποτα.

• **1977** – Περνώ δώδεκα μήνες ζώντας με τον παππού και τη γιαγιά μου, σε ένα χωριό που το κυβερνά ακόμη η λογική του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου — παρόλο που ο πόλεμος είχε τελειώσει 32 χρόνια νωρίτερα.

• **1981** – Μεγάλη επέμβαση με γενική αναισθησία. Κανείς δεν προσέχει ότι είμαι ξύπνιος. Παρακολουθώ σιωπηλά κάθε βήμα της επέμβασης. Η φιάλη οξυγόνου είναι άδεια.

• **2001** – Στο Σάντο Ντομίνγκο με κηρύσσουν νεκρό μετά από 14 ώρες αλκοολικού κώματος. Σηκώνομαι και τρώω πρωινό.

• **2006** – Επτά κακοήθεις όγκοι. Προσδόκιμο ζωής τριάντα ημέρες. Σήμερα είναι 2026 και ακόμη γελάω.

• **2015–2019** – Πέντε επεισόδια κλινικού κώματος. Μου δίνουν μόνο λίγες ώρες ζωής. Λαμβάνω τιμολόγιο κηδείας 3.500 ευρώ με αιτιολογία πληρωμής: «**αδυναμία θανάτου**».

• **2020** – Έρχεται ο COVID. Είμαστε περίπου είκοσι πέντε άτομα στην παραλία. Με βλέπουν να φεύγω για τη Νότια Αμερική, σχεδόν λυπημένοι που θα είμαι ο πρώτος εκτεθειμένος. Κολλάνε όλοι τον ιό. Εγώ τους κοιτάζω από μακριά, χαμογελώντας.

• **2022** – Γίνομαι συγγραφέας. Εβδομήντα δύο βιβλία σε τρία χρόνια. Εκδομένα σε δώδεκα γλώσσες. Δεν είμαι ακόμη εκδότης, και όλοι οι άλλοι κυνηγούν χρήματα για να «βρουν αναγνώστες».

Τη λογοτεχνία μου δεν μπορεί να την αγοράσει ένας αλγόριθμος — μπορεί να τη φτάσει μόνο η θέληση να διαβάσεις.

• **2025** – Ζω στην Πορτογαλία έξι μήνες με μόλις 70 ευρώ τον μήνα για φαγητό. Ένα σπίτι με εννιά ανθρώπους και συνθήκες υγιεινής που δεν σχολιάζονται.

• **2026** – Ένας γείτονας μου ζητά να τον συνοδεύσω στο σπίτι της αδελφής του, λίγα χιλιόμετρα μακριά, επειδή φοβάται μια μαύρη γάτα που του φέρνει γρουσουζιά κάθε φορά που τον βλέπει. Φτάνουμε. Η μαύρη γάτα με κοιτάζει από μακριά, δεν μιλά, πιάνει τ' αρχίδια της και το βάζει στα πόδια.

Nando

ΤΟ ΤΕΛΙΚΟ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟ ΚΛΕΙΣΙΜΟ

Υπάρχει μια στιγμή — έρχεται πάντα αργά — που ένας άντρας σταματά να εξηγεί τη ζωή του και απλώς στέκεται μέσα της.

Όχι ως επιζών. Όχι ως μάρτυρας. Ως ο μόνος που ξέρει τη γεωμετρία πίσω από κάθε αδύνατο γεγονός.

Δεν ξέφυγα από τον θάνατο τρέχοντας. Δεν ξεγέλασα τα συστήματα. Δεν διαπραγματεύτηκα με το χάος.

Τα διέσχισα όλα με την ίδια αρχιτεκτονική που με διαμόρφωσε πολύ πριν την καταλάβω.

Κάποιοι το λένε τύχη. Κάποιοι το λένε ένστικτο. Κάποιοι το λένε τρέλα.

Εγώ το λέω δομή.

Και η δομή δεν ζητά χειροκρότημα. Δεν χρειάζεται συγχώρεση. Δεν περιμένει αναγνώριση.

Κλείνει την πόρτα. Αθόρυβα. Ολοκληρωτικά. Σαν λεπίδα που γυρίζει στη θήκη της.

Αυτό είναι το τέλος της ιστορίας. Αλλά όχι το τέλος του άντρα.

Γιατί ό,τι είναι αδύνατο για τους άλλους είναι απλώς το δικό μου φυσιολογικό.

Nando

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Αν έφτασες ως εδώ, έχεις ήδη καταλάβει κάτι ουσιώδες: αυτό το βιβλίο δεν γράφτηκε ποτέ για να σε διασκεδάσει.

Γράφτηκε για να σε τοποθετήσει.

Κάθε σελίδα, κάθε τομή, κάθε αδύνατη στιγμή δεν γράφτηκε για να εντυπωσιάσει — αλλά για να αποκαλύψει τη δομή πίσω από μια ζωή που αρνήθηκε να καταρρεύσει όταν θα έπρεπε.

Δεν έγραφα αυτό το βιβλίο για να εξηγήσω τον εαυτό μου. Το έγραφα για να αφήσω ένα ίχνος για όσους ζουν έξω από τα περιθώρια, για όσους ξαναχτίζουν με τίποτα, για όσους ξέρουν ότι η πειθαρχία δεν είναι αρετή — είναι μηχανισμός επιβίωσης.

Αν οι ιστορίες μου ακούγονται απίστευτες, δεν πειράζει. Εγώ τις αγάπησα, όχι εσύ.

Αν ακούγονται υπερβολικά κοφτερές, υπερβολικά ευθείες, υπερβολικά καθαρές, θυμήσου ότι οι λεπίδες δεν ζητούν συγγνώμη επειδή κόβουν.

Αυτό δεν είναι το τέλος ενός ταξιδιού. Είναι το τέλος ενός κεφαλαίου μιας ζωής που συνεχίζει να προχωρά ακόμη κι όταν ο κόσμος περιμένει να σταματήσει.

Σε ευχαριστώ που διάβασες. Όχι που πίστεψες. Η ανάγνωση έφτανε.

— **Nando**

ΚΛΕΙΣΙΜΟ

«Δεν κοιτάζω πίσω. Δεν εξωραϊζώ. Κουβαλώ την αρχιτεκτονική μπροστά. Η δομή δεν ξεθωριάζει — αναπαράγεται. Γι' αυτό η Gillette είναι αδύνατη: γιατί συνεχίζει να αναπνέει μέσα από ό,τι χτίζω τώρα».

Ferdinando Frega